

2023

Personer lagförda för brott

Slutlig statistik

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

Publikationen finns som pdf på www.bra.se. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till tillgangligt@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer och diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

urn: nbn: se: bra-1182

© Brottsförebyggande rådet 2024
Enheten för rättsstatistik

Omslagsillustration: Susanne Engman

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08-527 58 400, e-post registrator@bra.se, www.bra.se

Denna publikation kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se/publikationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Huvudresultat för 2023	3
Inledning	5
Tolkning av statistiken	5
Begrepp och definitioner	8
Resultat	10
Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut	10
Ålder och tidigare lagföringar	13
Påföljdsstrukturen	19
Fängelsestid	27
Brottsstrukturen	32
Brottskategoriernas utveckling	33
Utvecklingen för vissa brottstyper	35
Regionala resultat	53
Lagförda brott	56
Beskrivning av statistiken	59
Definition	59
Statistikens ändamål	61
Statistikens innehåll	61
Insamling och bearbetning	63
Jämförbarhet över tid	64

Sammanfattning

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de lagföringsbeslut som fattats av åklagare och domstol under ett kalenderår, det vill säga fällande domslut, godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse¹. Ändamålet med statistiken är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Huvudresultat för 2023

Lagföringsbeslut

- År 2023 fattades totalt 113 737 lagföringsbeslut, vilket jämfört med 2022 är en ökning med 3 215 beslut, eller 3 procent. Domsluten ökade med 4 procent till 80 008 domslut, strafföreläggandena ökade med 5 procent till 25 981 beslut och åtalsunderlåtelseorna minskade med 15 procent till 7 748 beslut.
- Av samtliga lagföringsbeslut avsåg 18 procent (20 803 beslut) kvinnor och 82 procent (92 933 beslut) män. Fördelningen har varit likartad under de senaste tio åren.
- Sedan 2022 har antalet lagföringsbeslut ökat i samtliga åldersgrupper. Den största procentuella ökningen har skett i åldersgruppen 15–17 år, som ökade med 10 procent, eller 888 beslut. Den största antalsmässiga ökningen har skett i åldersgruppen 30–49 år, som ökade med 1 796 beslut, eller 4 procent.

Påföljder

- Jämfört med 2022 ökade några av de utdömda huvudpåföljderna i domstol medan andra minskade. Antalet domslut med huvudpåföljden fängelse ökade med 14 procent till 14 095 domslut, och antalet domslut med huvudpåföljden villkorlig dom ökade med 11 procent till 12 636 domslut. Antalet domslut med huvudpåföljden böter minskade med 2 procent till 41 976 domslut.
- Ökningen av domslut med huvudpåföljden fängelse återfanns framför allt för strafftider som är längre än 6 månader. Fängelsestraff längre

¹ Lagföringsbesluten företagsbot och ordningsbotföreläggande innefattas inte i definitionen. Ordningsbotförelägganden redovisas dock i separata statistiktabeller på Brås webbplats, www.bra.se.

än 6 månader men inte längre än 24 månader ökade med 21 procent och fängelsestraff längre än 24 månader ökade med 26 procent.

- Den totala utdömda strafftiden, eller den så kallade straffmassan², ökade med 39 655 månader (3 304 år), eller 25 procent, jämfört med 2022. Sedan 2014 har straffmassan ökat med 101 486 månader, eller 104 procent. Utvecklingen bör ses mot bakgrund av de straffskärpningar som genomförts de senaste åren. Jämfört med 2014 har antalet fängelsedomar totalt sett ökat med 27 procent och den genomsnittliga strafftiden med 61 procent, från 8,8 månader till 14,2 månader.

Huvudbrott

- Jämfört med 2022 minskade antalet lagföringsbeslut inom brottskategorierna bedrägeri, skadegörelse och trafikbrott medan antalet lagföringsbeslut ökade inom kategorierna brott mot person, stöld- och tillgreppsbrott samt narkotikabrott. Den största antalsmässiga minskningen mellan 2022 och 2023 avsåg trafikbrott som minskade med 1 138 beslut, eller 4 procent. Den största ökningen avsåg stöld- och tillgreppsbrott som ökade med 1 716 beslut, eller 11 procent.

² Med straffmassa avses här det totala antalet fängelsemånader som dömts ut i tingsrätten under ett år, i samtliga domslut med påföljden fängelse.

Inledning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de lagföringsbeslut som fattats inom rättsväsendet under ett kalenderår, det vill säga domslut (fällande dom i tingsrätt), strafförelägganden samt åtalsunderlåtelse (så kallade åklagarbeslut). Statistikens ändamål är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Antalet lagföringsbeslut beror ytterst på hur många brott som anmäls och klaras upp hos polis och åklagare tidigare i rättskedjan. För att förstå och tolka utvecklingen av lagföringsbesluten bör man därmed ta hänsyn till förändringar i statistiken över antalet anmälda brott och antalet handlagda brott.

Det är bara en del av alla polisanmälda brott som leder till åtal och slutligen till en fällande dom eller till någon annan typ av lagföringsbeslut. Ett lagföringsbeslut kan dessutom omfatta flera brott, och antalet beslut är följaktligen betydligt färre än antalet anmälda brott.

Begreppet lagföringsbeslut kan delas in i olika typer. I den statistik som redovisas här ingår domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse i begreppet. Ordningsbotsförelägganden, som också är en typ av lagföringsbeslut, inräknas däremot inte, utan redovisas i stället i separata tabeller. Inte heller lagföringsbeslutet företagsbot ingår i statistiken.³

Tolkning av statistiken

Nedan beskrivs några omständigheter som bör beaktas vid tolkning av statistiken.

Lagföringsbeslut

Definitionen av lagföringsbeslut skiljer sig mellan statistiken över lagförda personer och statistiken över handlagda brott, handlagda brottsmisstankar och misstänkta personer. I lagföringsstatistiken avser lagföringsbeslut fällande domslut i tingsrätten, meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden, medan det i statistiken över handlagda brott avser

³ Att ordningsbotsförelägganden och företagsbot inte redovisas i statistiken beror på att uppgifterna inte finns tillgängliga i strukturerat format eller inte kan levereras i samma format som uppgifterna för de övriga lagföringsbesluten.

beslut om att väcka åtal, meddelade åtalsunderlåtelse och utfärdade strafförelägganden.

Definitionen av lagföringsbeslut skiljer sig även mellan statistiken över lagförda personer och Åklagarmyndighetens verksamhetsstatistik. Med lagföringsbeslut i Åklagarmyndighetens verksamhetsstatistik avses beslut om att väcka åtal, meddelade åtalsunderlåtelse, utfärdade strafförelägganden och företagsbot (som ersätter personligt straffansvar). Åklagarmyndigheten räknar dessutom beslut på brottsmisstankar, vilket ger ett större antal lagföringsbeslut, jämfört med de beslut som redovisas här.

I lagföringsstatistiken inräknas en person för varje enskilt lagföringsbeslut, även om samma person förekommer i flera lagföringsbeslut. Därmed kommer en person som lagförs flera gånger under ett år även att redovisas flera gånger i statistiken under exempelvis den köns- och åldersgrupp som personen tillhör. Det här skiljer lagföringsstatistiken från statistiken över misstänkta personer, där en och samma person endast inräknas en gång per ålders- och könsgrupp.

De fällande domsluten i tingsrätten redovisas oavsett om de vunnit laga kraft eller överklagats, vilket innebär att de mål som prövats i överrätten och fått ett annat beslut än i tingsrätten inte finns redovisade i statistiken.

I lagföringsstatistiken används den lagförda personens ålder vid tidpunkten för lagföringsbeslutet, till skillnad från exempelvis statistiken över misstänkta personer, som använder den misstänkta personens ålder vid brottet.

Huvudbrott och brott

Ett lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Redovisningen av brotten i lagföringsbesluten bygger på huvudbrottet i beslutet, det vill säga brottet med den strängaste påföljden i straffskalan. Det medför att lindrigare brott kan underskattas i förhållande till grövre brott, i statistiken över lagföringsbeslut.

I redovisningen av huvudbrott redovisas fullbordade brott sammantaget med ofullständiga brottsformer (försök, anstiftan, stämpling med mera), vilket ska tas hänsyn till vid tolkning av straffbestämningen och straffmätningen.

Statistiken över lagförda brott redovisar samtliga brott för vilka en enskild person befunnits skyldig genom ett lagföringsbeslut (både huvudbrott och så kallade bibrott), vilket vid jämförelser med de statistikprodukter som

belyser de brottsutredande verksamheterna, definitionsmässigt närmast motsvarar statistiken över handlagda brottsmisstankar.

Om flera personer har befunnits skyldiga till samma gärning, kommer brottet att redovisas en gång för varje person som lagförts för handlingen. En gärning kan således redovisas som flera brott i lagföringsstatistiken, samtidigt som den enbart redovisats som ett brott i anmälningsstatistiken. Det är därför olämpligt att göra direkta jämförelser mellan antalet brott i anmälningsstatistiken och antalet lagförda brott i lagföringsstatistiken.

Utveckling över tid

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut påverkas ytterst av utvecklingen av antalet handlagda brott hos de brottsutredande myndigheterna. Det gäller inte minst lagföringsbesluten om trafikbrott och narkotikabrott, som i hög grad återspeglar myndigheternas insatser på området.

Ny lagstiftning kan innebära förändringar av bestämmelsen för ett brott. Sådana ändringar medför att man inte bör jämföra antalet lagföringsbeslut för ett visst brott med tidigare år utan att också beakta eventuella förändringar i lagstiftningen.

Utvecklingen av den genomsnittliga strafftiden påverkas av förändringar i de utdömda strafftiderna. En ökad genomsnittstid behöver dock inte bero på en faktisk ökning av domslut med längre strafftider, utan kan till exempel vara en följd av en minskning av domslut med kortare strafftider, och vice versa.

Begrepp och definitioner

Nedan följer en beskrivning av begrepp, definitioner och avgränsningar i statistiken över personer lagförda för brott.

Lagföringsbeslut avser domslut (fällande dom i tingsrätt) eller beslut av åklagare, såsom strafföreläggande eller åtalsunderlåtelse.

Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut och redovisas inte i den här sammanfattningen. Inte heller företagsbot ingår i statistiken. Ett lagföringsbeslut kan innehålla beslut om flera brott och flera påföljder. I dessa fall redovisas huvudbrottet och huvudpåföljden. Utöver antalet beslut redovisas även antalet lagförda brott i en lagföring.

Domslut (dom) avser en fällande dom i tingsrätt mot en person.

Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. Ingen hänsyn tas i statistiken till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Strafföreläggande avser böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Från och med 2023 kan även ungdomstjänst utfärdas. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagda ingår i redovisningen.

Åtalsunderlåtelse avser beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt. Enligt 17 § lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) benämns åtalsunderlåtelse sedan 1 juli 2015 som straffvarning.

Huvudbrott avser det brott i ett lagföringsbeslut som har den strängaste straffskalan. Om två brott har samma straffskala väljs slumpmässigt ett av brotten som huvudbrott. Huvudbrottsprincipen innebär att redovisningen av antalet personer lagförda för en enskild brottstyp är en minimiskattning. De brott som har ett lågt straffvärde och ofta begås i samband med andra brott, och därmed sällan kategoriseras som huvudbrott, blir underrepresenterade i statistiken. Exakt hur många brott av en viss typ som har lagförts framgår dock av de tabeller som redovisar antalet lagförda brott. Dessa tabeller redovisar inte enbart huvudbrotten, utan även de så kallade bibrotten.

Huvudpåföljd avser som regel den mest ingripande påföljden i ett lagföringsbeslut i det fall flera påföljder har dömts ut. Påföljderna rangordnas efter grad av ingripande – först kommer alltså fängelse på livstid och sist kommer påföljd bortfaller. I de fall där referenser förekommer mellan brotten och påföljderna, väljs den påföljd som huvudbrottet lett till, även om det finns en annan mer ingripande påföljd i domslutet.

Lagförda brott avser samtliga brott i ett lagföringsbeslut, både huvudbrott och bibrott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Den här redovisningen motsvaras i ledet före lagföringsbeslutet i rättskedjan närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.

Lagförda personer avser de enskilda individer som lagförts under året. I vissa av tabellerna på Brås webbplats som redovisar ålder finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång per redovisningsrad oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året. Den här redovisningen kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före år 2010 motsvaras det av begreppet lagförda personer, nettoredovisat.

Kön avser juridiskt kön.

För en mer detaljerad beskrivning av statistiken, se kapitlet Beskrivning av statistiken.

Resultat

I sammanställningen nedan redovisas huvudresultaten från statistiken över personer lagförda för brott 2023. Sammanställningen redovisar nivån på och utvecklingen av antalet lagföringsbeslut, samt hur besluten fördelar sig i förhållande till de lagförda personernas kön, ålder och tidigare belastningar. Även påföljds- och brottsstrukturen vad det gäller huvudpåföljden och huvudbrottet i lagföringsbesluten redovisas i sammanställningen, liksom regionala resultat och antalet lagförda brott. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut

År 2023 fattades 113 737 lagföringsbeslut i Sverige. Mer än två tredjedelar av lagföringsbesluten (80 008 beslut) avsåg domslut i tingsrätten, medan resterande 33 729 beslut (strafförelägganden eller åtalsunderlåtelse) fattades av åklagaren. Av lagföringsbesluten var 18 procent mot kvinnor och 82 procent mot män. Lagföringsbeslut mot kvinnor och män uppvisar en likartad fördelning över lagföringstyperna. Kvinnor hade något lägre andel domslut och män hade något lägre andel strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, jämfört med samtliga lagföringsbeslut.

Tabell 1. Antal lagföringsbeslut 2023, efter lagföringstyp och kön.

Lagföringstyp	Samtliga, antal	Samtliga, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, procent	Män, antal	Män, procent	Köns-fördelning, kvinnor, andel	Köns-fördelning, män, andel
Domslut	80 008	70 %	13 313	64 %	66 694	72 %	17 %	83 %
Strafförelägganden	25 981	23 %	5 357	26 %	20 624	22 %	21 %	79 %
Åtalsunderlåtelse	7 748	7 %	2 133	10 %	5 615	6 %	28 %	72 %
Lagföringsbeslut	113 737	100 %	20 803	100 %	92 933	100 %	18 %	82 %

Jämfört med 2022 ökade antalet lagföringsbeslut med totalt 3 215 beslut, eller 3 procent.

Domsluten ökade med 3 372 beslut, eller 4 procent, från 2022 till 2023. Domslut mot kvinnor ökade med 830 domslut, eller 7 procent, och domslut mot män ökade med 2 541 domslut, eller 4 procent. Det var framför allt domsluten gällande brott mot person som ökade, med 1 147 domslut.

Strafföreläggandena ökade med 1 231 beslut, eller 5 procent, från 2022 till 2023. Strafförelägganden mot kvinnor ökade med 569 beslut, eller

12 procent, och strafförelägganden mot män ökade med 662 beslut, eller 3 procent. Jämfört med 2022 ökade strafförelägganden framför allt för stöld- och tillgreppsbrott (+1 548 beslut) medan andra brottskategorier minskade.

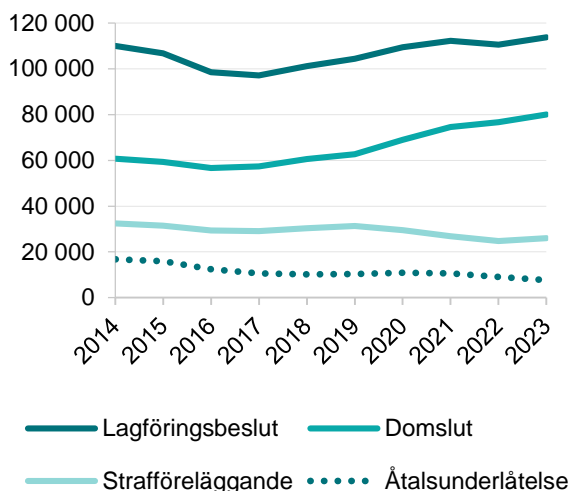
Åtalsunderlåtelseerna minskade med 1 388 beslut, eller 15 procent, mellan 2022 och 2023. Åtalsunderlåtelse mot kvinnor minskade med 24 beslut, eller 1 procent, och åtalsunderlåtelse mot män minskade med 1 364 beslut, eller 20 procent. Framför allt rörde det sig om en minskning av antalet åtalsunderlåtelse som meddelats vad det gäller narkotikabrott, som minskade med 649 beslut.

Tabell 2. Antal lagföringsbeslut 2023, efter lagföringstyp och kön, samt förändring sedan 2022.

Lagföringstyp	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Domslut	80 008	+3 372	+4 %	13 313	+830	+7 %	66 694	+2 541	+4 %
Strafförelägganden	25 981	+1 231	+5 %	5 357	+569	+12 %	20 624	+662	+3 %
Åtalsunderlåtelse	7 748	-1 388	-15 %	2 133	-24	-1 %	5 615	-1 364	-20 %
Lagföringsbeslut	113 737	+3 215	+3 %	20 803	+1 375	+7 %	92 933	+1 839	+2 %

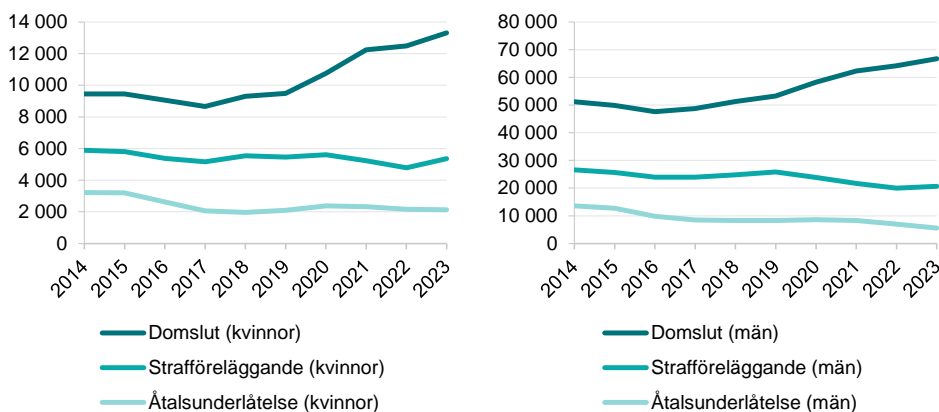
Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut ökat med 3 811 beslut, eller 3 procent. Uppgången utgörs av domslut, som har ökat med 19 346 beslut, eller 32 procent. Antalet åtalsunderlåtelse har minskat med 9 040 beslut, eller 54 procent, och antalet strafförelägganden har minskat med 6 495 beslut, eller 20 procent.

Figur 1. Antal lagföringsbeslut efter lagföringstyp, åren 2014–2023.

Lagföringsbeslut mot kvinnor har ökat med 2 243 beslut, eller 12 procent, och lagföringsbeslut mot män har ökat med 1 568 beslut, eller 2 procent, jämfört med 2014. Notera att skalorna för antal lagföringsbeslut skiljer sig åt i figur 2 för att tydligare åskådliggöra utvecklingen.

Figur 2. Antal lagföringsbeslut efter lagföringstyp samt uppdelat på kön (observera att skalorna är olika), åren 2014–2023.

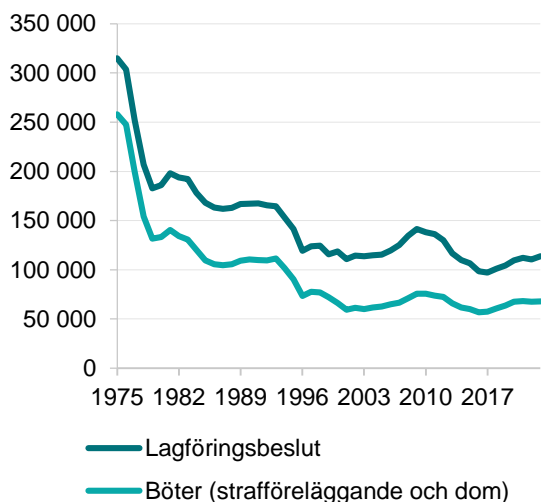

Antalet lagföringsbeslut har minskat påtagligt jämfört med år 1975, och uppgick 2023 till ungefär en tredjedel av 1975 års nivå. Lagföringsbesluten har under perioden minskat med 201 163 beslut, eller 64 procent. En större del av minskningen inträffade dock redan i slutet av 1970-talet, när fylleri avkriminaliserades. Under den efterföljande perioden, och fram till mitten av 1990-talet, kom utvecklingen för både domstols- och åklagarbeslut att karakteriseras av en svagare, men kontinuerlig, minskning. Framför allt minskade antalet strafförelägganden, vilket delvis förklaras av att det

infördes en möjlighet att förelägga ordningsbot för fler brott än tidigare (exempelvis brott mot trafikförfattningar och smugglingsbrott).

En del av minskningen under perioden, i synnerhet mellan 1994 och 1996, kan sannolikt även förklaras av en motsvarande minskning av antalet personupplästa brott dessa år. I mitten av 1990-talet stabiliserades lagföringarna på en relativt konstant nivå, för att öka i antal under 2000-talets andra hälft (2005–2009). Därefter minskade antalet lagföringsbeslut återigen under flera år fram till de senaste årens ökning. Delar av ökningen från 2020 bedöms vara en konsekvens av införandet av arbetsmetoden Snabbare lagföring.

Figur 3. Antal lagföringsbeslut och böter, åren 1975–2023.

Ålder och tidigare lagföringar

Lagföringsstatistiken ger en bild av hur lagföringsbesluten fördelar sig med avseende på de lagförda personernas kön, ålder och tidigare belastning. I statistiken redovisas dock antalet lagföringsbeslut och inte antalet individer. En person som lagförs flera gånger under ett år kommer därför att redovisas flera gånger i statistiken under den köns- och åldersgrupp som personen tillhör.

Ålder

Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att påföljd inte får dömas ut för brott om gärningspersonen var under 15 år när brottet begicks. I statistiken redovisas dock ålder vid beslutet. I tabell 3 går det att se hur lagföringsbesluten fördelas över ålderskategorier samt mellan kvinnor och män. År 2023 var fördelningen mellan beslut mot kvinnor och mot män

likartad över ålderskategorierna. Högst andel beslut mot kvinnor återfinns i den yngsta ålderskategorin (15–17 år) där 27 procent av besluten var mot kvinnor.

Tabell 3. Antal lagföringsbeslut 2023, efter ålder och kön.

Ålder, år	Samtliga, antal	Samtliga, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, procent	Män, antal	Män, procent	Könsfördelning, kvinnor, andel	Könsfördelning, män, andel
15–17	9 843	9 %	2 652	13 %	7 191	8 %	27 %	73 %
18–20	10 854	10 %	1 343	8 %	9 111	10 %	16 %	84 %
21–29	29 152	26 %	4 443	21 %	24 709	27 %	15 %	85 %
30–49	42 904	38 %	7 953	38 %	34 951	38 %	19 %	81 %
50–	20 978	18 %	4 011	19 %	16 967	18 %	19 %	81 %
Samtliga	113 737	100 %	20 803	100 %	92 933	100 %	18 %	82 %

Sedan 2022 har antalet lagföringsbeslut ökat i samtliga åldersgrupper. Den största procentuella ökningen har skett i åldersgruppen 15–17 år, som ökade med 10 procent, eller 888 beslut. Den största antalsmässiga ökningen har skett i åldersgruppen 30–49 år, som ökade med 1 796 beslut, eller 4 procent.

Tabell 4. Antal lagföringsbeslut 2023, efter ålder och kön, samt förändring sedan 2022.

Ålder, år	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
15–17	9 843	+888	+10 %	2 652	+378	+17 %	7 191	+510	+8 %
18–20	10 854	+260	+2 %	1 343	+132	+8 %	9 111	+128	+1 %
21–29	29 152	+16	±0 %	4 443	+179	+4 %	24 709	-163	-1 %
30–49	42 904	+1 796	+4 %	7 953	+502	+7 %	34 951	+1 294	+4 %
50–	20 978	+249	+1 %	4 011	+183	+5 %	16 967	+66	±0 %
Samtliga	113 737	+3 215	+3 %	20 803	+1 375	+7 %	92 933	+1 839	+2 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut minskat i åldersgrupperna 18–20 år och 21–29 år, med 250 respektive 1 749 beslut eller 2 respektive 6 procent. För de övriga åldersgrupperna har antalet lagföringsbeslut ökat under samma period. Den största procentuella ökningen har skett i åldersgruppen 15–17 år, som ökade med 15 procent, eller 1 256 beslut. Den största antalsmässiga ökningen har skett i åldersgruppen 30–49 år, som ökade med 4 447 beslut, eller 12 procent. Som framgår av tabell 5 har utvecklingen under de senaste tio åren inneburit endast små förändringar i åldersstrukturen vad det gäller lagföringsbesluten.

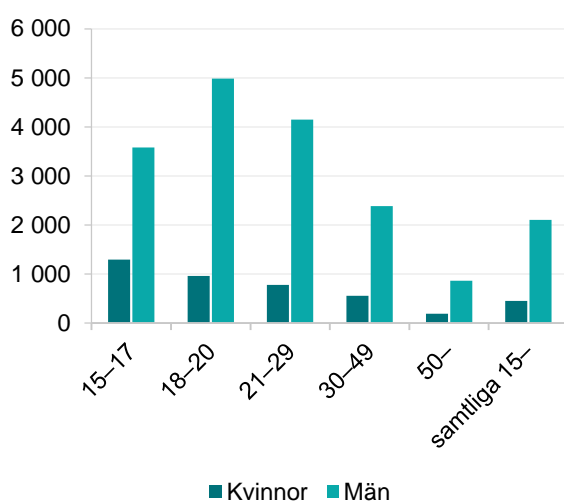
Tabell 5. Andel lagföringsbeslut 2014 och 2023, efter ålder och kön, samt förändring i procentenheter.

Ålder, år	Samtliga, 2014	Samtliga, 2023	Kvinnor, 2014	Kvinnor, 2023	Män, 2014	Män, 2023	Utveckling, procent-enheter, samtliga	Utveckling, procent-enheter, kvinnor	Utveckling, procent-enheter, män
15–17	8 %	9 %	11 %	13 %	7 %	8 %	+1	+1	+1
18–20	10 %	10 %	9 %	8 %	10 %	10 %	-1	-1	±0
21–29	28 %	26 %	24 %	21 %	29 %	27 %	-2	-3	-2
30–49	35 %	38 %	35 %	38 %	35 %	38 %	+3	+3	+3
50–	19 %	18 %	20 %	19 %	19 %	18 %	-1	-1	-1
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Lagföringsbeslut per 100 000 invånare

Lagföringsbeslut mot ungdomar (15–20 år) utgör 18 procent av samtliga lagföringsbeslut, trots att den här åldersgruppen endast utgör 8 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–17 år och 18–20 år) än i de äldre. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 personer tenderar också att minska med ökad ålder. Minst antal lagföringar 2023 i relation till medelfolkmängden uppvisar personer i åldersgruppen 50 år och äldre. Av figur 4 framgår även att mönstret skiljer sig mellan män och kvinnor vad det gäller de yngre åldersgrupperna. Högst antal lagföringsbeslut per 100 000 kvinnor finns i åldersgruppen 15–17 år, medan högst antal lagföringsbeslut per 100 000 män finns i åldersgruppen 18–20 år.

Figur 4. Antal lagföringsbeslut per 100 000 av medelbefolkningen i respektive åldersgrupp uppdelat på kön, år 2023.

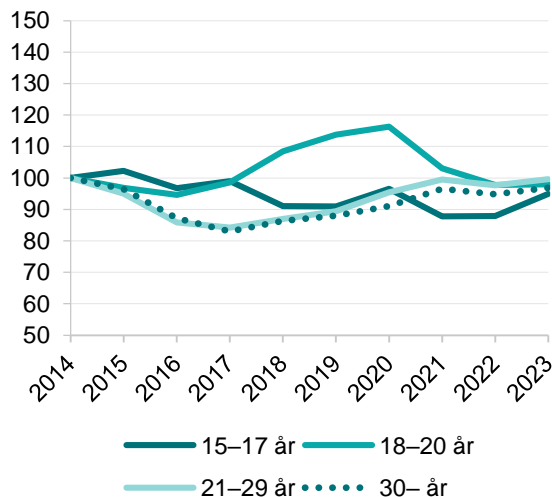
Antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare för hela den straffmyndiga befolkningen (samtliga personer 15 år och äldre) minskade med 5 procent mellan 2014 och 2023, från 1 369 till 1 304 beslut per 100 000 invånare. Störst minskning var i åldersgruppen 15–17 år, där antalet minskade från 2 817 beslut till 2 666 beslut per 100 000 invånare under perioden.

För personer under 18 år och över 29 år kan det minskade antalet beslut per 100 000 invånare under 2014–2023 delvis förklaras med att det har skett en ökning av medelfolkmängden i dessa åldersspann över tid. Det gäller dock inte i åldrarna 18–29 år, eftersom medelfolkmängden för dessa grupper i stället har minskat med sammanlagt 4 procent under perioden. Sammantaget har antalet lagföringsbeslut per 100 000 i åldersgruppen alltså minskat mer än vad som kan förväntas utifrån befolkningsutvecklingen.

Index över lagföringsbeslut per 100 000 invånare

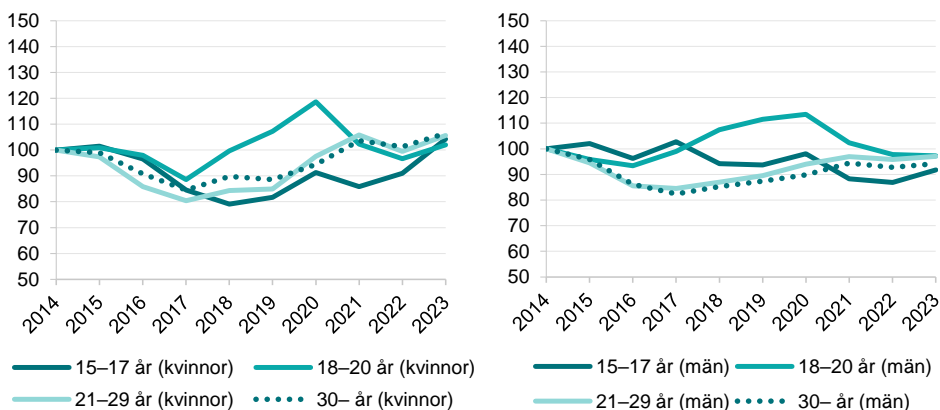
I figur 5 och 6 visas hur lagföringsbesluten (per 100 000 personer i medelfolkningen) utvecklades under perioden 2014–2023, för de olika åldersgrupperna. Figurerna redovisar inte antalet beslut, utan ett index med värdet 100 för samtliga åldersgrupper vid startåret 2014. Indexet illustrerar den procentuella förändringen jämfört med basåret (2014) under de följande åren. Av indexet framgår att antalet lagföringsbeslut minskat i alla åldersgrupper, utom 21–29 år som var oförändrad, jämfört med 2014. För personer i åldersgruppen 15–17 år var indexvärdet 95 under 2023, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden har minskat med 5 procent i åldersgruppen jämfört med 2014. För åldersgruppen 18–20 år låg indexvärdet för 2022 på 98, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i gruppen har minskat med 2 procent. För åldersgruppen 30 år och äldre låg indexvärdet för 2023 på 97, vilket i sin tur betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i den här åldersgruppen har minskat med 3 procent jämfört med 2014. Av figur 5 framgår det att lagföringsbeslut mot personer åldersgruppen 18–20 år ökade under perioden 2017–2020 men därefter minskade 2021–2023.

Figur 5. Index över antalet lagföringsbeslut, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2014–2023 (2014=100).

Figur 6 visar utvecklingen uppdelat på kön enligt samma princip. Där framgår det exempelvis att ökningen i åldersgruppen 18–20 år gällde för beslut mot både kvinnor och män 2018–2020, men att ökningen av beslut mot män började redan 2017.

Figur 6. Index över antalet lagföringsbeslut, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2014–2023 (2014=100).

Tidigare lagföringar

Av lagföringsbesluten 2023 avsåg 44 procent, eller 50 490 beslut, personer utan tidigare belastning. Med tidigare belastning avses här lagföringsbeslut (fällande domslut i tingsrätt, meddelade åtalsunderlåtelse eller godkända strafförelägganden) som fattats under de senaste tio åren före det aktuella lagföringsbeslutet. Lagförda kvinnor har generellt sett ett lägre antal

tidigare lagföringar än män som lagförs för brott. Exempelvis stod män för 90 procent av lagföringsbesluten med avseende på personer med 10 eller fler tidigare lagföringar 2023.

Tabell 6. Antal lagföringsbeslut 2023, efter tidigare lagföringsbeslut och kön.

Tidigare lagföringar	Samtliga, antal	Samtliga, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, procent	Män, antal	Män, procent	Köns-fördelning, kvinnor, andel	Köns-fördelning, män, andel
0	50 490	44 %	12 113	58 %	38 376	41 %	24 %	76 %
1–2	28 208	25 %	4 653	22 %	23 555	25 %	16 %	84 %
3–4	12 471	11 %	1 610	8 %	10 861	12 %	13 %	87 %
5–9	13 663	12 %	1 534	7 %	12 129	13 %	11 %	89 %
10–	8 905	8 %	893	4 %	8 012	9 %	10 %	90 %
Samtliga	113 737	100 %	20 803	100 %	92 933	100 %	18 %	82 %

Mellan 2022 och 2023 ökade antalet lagföringsbeslut för samtliga kategorier. Den största andelsmässiga ökningen återfanns i kategorin 5–9 tidigare lagföringsbeslut, som ökade med 10 procent, eller 1 199 beslut, jämfört med 2022. Ökningen var något större för kvinnor än för män (+12 % respektive +9 %).

Tabell 7. Antal lagföringsbeslut 2023, efter tidigare lagföringsbeslut och kön, samt förändring sedan 2022.

Tidigare lagföringar	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
0	50 490	+1 302	+3 %	12 113	+839	+7 %	38 376	+462	+1 %
1–2	28 208	+120	±0 %	4 653	+290	+7 %	23 555	-170	-1 %
3–4	12 471	+254	+2 %	1 610	-28	-2 %	10 861	+282	+3 %
5–9	13 663	+1 199	+10 %	1 534	+169	+12 %	12 129	+1 030	+9 %
10–	8 905	+340	+4 %	893	+105	+13 %	8 012	+235	+3 %
Samtliga	113 737	+3 215	+3 %	20 803	+1 375	+7 %	92 933	+1 839	+2 %

Jämfört med 2014 har fördelningen av antalet tidigare lagföringar bland personerna i lagföringsbesluten inneburit vissa förändringar. Det har skett en minskning (-4 procentenheter) av andelen lagföringsbeslut mot personer med 10 eller fler tidigare lagföringar, samtidigt som andelarna i de övriga kategorierna har ökat något, eller varit oförändrade. Förändringarna är likartade för beslut mot män medan beslut mot kvinnor även minskat (-1 procentenhet) i kategorin 5–9 tidigare lagföringar.

Tabell 8. Andel lagföringsbeslut 2014 och 2023, efter tidigare lagföringsbeslut och kön, samt förändring i procentenheter.

Tidigare lagföringar	Samtliga, 2014	Samtliga, 2023	Kvinnor, 2014	Kvinnor, 2023	Män, 2014	Män, 2023	Utveckling, procentenheter, samtliga	Utveckling, procentenheter, kvinnor	Utveckling, procentenheter, män
0	42 %	44 %	55 %	58 %	40 %	41 %	+2	+3	+2
1–2	24 %	25 %	22 %	22 %	25 %	25 %	+1	+1	+1
3–4	10 %	11 %	8 %	8 %	11 %	12 %	+1	±0	+1
5–9	12 %	12 %	8 %	7 %	12 %	13 %	±0	-1	+1
10–	12 %	8 %	7 %	4 %	12 %	9 %	-4	-3	-4
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Påföljdsstrukturen

Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att studera strukturen, omfattningen och utvecklingen av påföljder.

Den sammantaget vanligaste påföljden bland samtliga lagföringsbeslut är böter som erhålls genom domslut eller genom godkänt strafföreläggande. Bötespåföljderna utgjorde 58 procent av huvudpåföljderna i det totala antalet lagföringar 2023. Bötespåföljderna fördelar sig jämnt mellan könen; 59 procent av huvudpåföljderna mot kvinnor och 58 procent av huvudpåföljderna mot män bestod av böter genom antingen strafföreläggande eller domslut 2023.

Böter var även den vanligaste påföljden i alla åldersgrupper över 17 år (59–69 procent av huvudpåföljderna) beroende på åldersgrupp. Endast i den yngsta åldersgruppen, 15–17-åringar, var andelen bötespåföljder av samtliga lagföringsbeslut lägre (32 %), vilket delvis kan förklaras av att personer under 18 år ofta döms till de särskilda ungdomspåföljder som finns för unga lagöverträdare.

Jämfört med 2014 har påföljdsstrukturen ändrats något. De största förändringarna är att andelen bötespåföljder totalt sett (böter i domslut och strafförelägganden) har ökat med 4 procentenheter, medan andelen åtalsunderlåtelse har minskat med 8 procentenheter. I övrigt är förändringarna i andelar relativt små.

Tabell 9. Andel lagföringsbeslut 2014 och 2023, efter huvudpåföljd och kön, samt förändring i procentenheter.

Påföljd	Samtliga, 2014	Samtliga, 2023	Kvinnor, 2014	Kvinnor, 2023	Män, 2014	Män, 2023	Utveckling, procent- enheter, samtliga	Utveckling, procent- enheter, kvinnor	Utveckling, procent- enheter, män
Böter	54 %	58 %	55 %	59 %	54 %	58 %	+4	+4	+4
Åtalsunderlåtelse	15 %	7 %	17 %	10 %	15 %	6 %	-8	-7	-9
Fängelse	10 %	12 %	5 %	6 %	11 %	14 %	+2	+2	+3
Villkorlig dom	11 %	13 %	13 %	15 %	10 %	12 %	+2	+2	+1
Övriga påföljder	10 %	10 %	9 %	9 %	10 %	10 %	±0	-1	±0
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Det finns vissa könsskillnader i påföljdsstrukturen mellan män och kvinnor. I lagföringsbeslut mot kvinnor är andelen fängelsepåföljder hälften så stor jämfört med besluten mot män, medan andelen åtalsunderlåtelser och villkorliga domar är något större. Det hänger bland annat samman med skillnader i den lagförda brottsligheten hos män och kvinnor. Jämfört med 2014 har påföljdsutvecklingen för beslut mot kvinnor och mot män dock varit likartad.

Påföljder i domslut

Fängelse

År 2023 utgjorde fängelse huvudpåföljd i 14 095 domslut. Det är en ökning med 1 768 domslut, eller 14 procent, jämfört med 2022. Både domslut mot kvinnor och män ökade med 227 respektive 1 541 beslut, eller 21 respektive 14 procent.

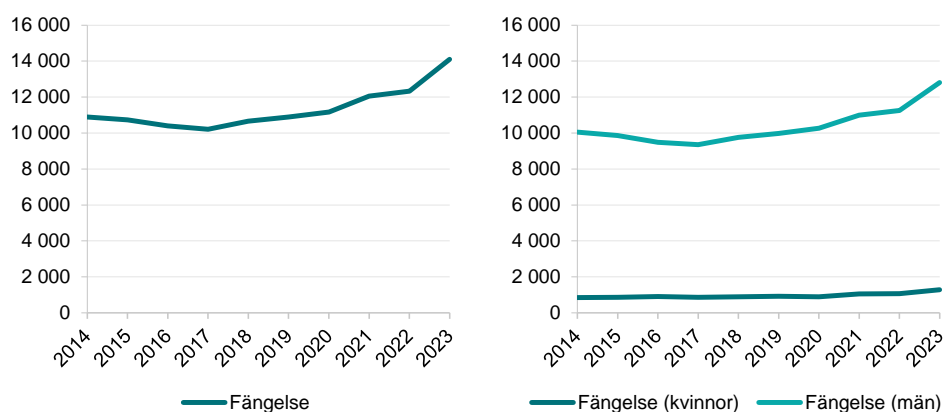
Av de som dömdes till fängelse 2023 var det vanligast att huvudbrottet återfanns i brottskategorierna narkotikabrott (21 %), brott mot person (20 %) respektive trafikbrott (18 %). Inom dessa kategorier var det framförallt narkotikabrott som inte var ringa, misshandel respektive grovt rattfylleri som utgjorde huvudbrottet i domsluten.

Tabell 10. Antal domslut med fängelse som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Fängelse	14 095	+1 768	+14 %	1 292	+227	+21 %	12 803	+1 541	+14 %

Mellan 2014 och 2017 minskade antalet domslut med fängelse som huvudpåföljd kontinuerligt, men ökade därefter fram till 2023. Totalt har fängelse som huvudpåföljd mot män ökat med 2 757 domslut, eller 27 procent, jämfört med 2014. Antalet domslut mot kvinnor med fängelse som huvudpåföljd har ökat med 444 domslut, eller 52 procent, jämfört med 2014.

Figur 7. Antal domslut om fängelse, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Rättspsykiatrisk vård

Rättspsykiatrisk vård var huvudpåföljd i 331 domslut 2023, varav 51 mot kvinnor och 280 mot män. Jämfört med 2022 var det en minskning med 22 domslut, eller 6 procent. En majoritet av domsluten (253 domslut, eller 76 %) avsåg rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprövning.

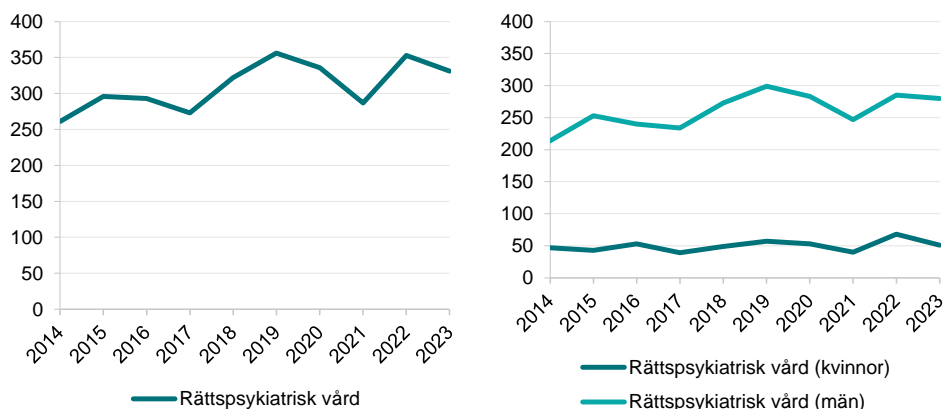
Tabell 11. Antal domslut med rättspsykiatrisk vård som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Rättspsykiatrisk vård	331	-22	-6 %	51	-17	-25 %	280	-5	-2 %
Rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprövning	253	-5	-2 %	34	-18	-19 %	219	+3	+1 %

Jämfört med 2014 har antalet domslut med rättspsykiatrisk vård som huvudpåföljd ökat med 70 beslut, eller 27 procent. Ökningen ses för både kvinnor och män som ökat med 4 respektive 66 beslut, eller 9 respektive 31 procent under perioden. Det låga antalet domslut med huvudpåföljden

rättspsykiatrisk vård leder till att antalsmässigt små förändringar kan ge stora procentuella variationer mellan åren.

Figur 8. Antal domslut om rättspsykiatrisk vård, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Skyddstillsyn

Antalet domslut med huvudpåföljden skyddstillsyn uppgick 2023 till 5 809 beslut, vilket var en ökning med 330 domslut, eller 6 procent, jämfört med 2022. Vid 1 204 domslut, eller 21 procent av domarna 2023, dömde tingsrätten till skyddstillsyn förenat med samhällstjänst. Vid 435 domslut, eller 7 procent, utdömdes påföljden i kombination med föreskrift om kontraktsvård, och i 214 domslut, eller 4 procent, utdömdes skyddstillsyn förenat med fängelse.

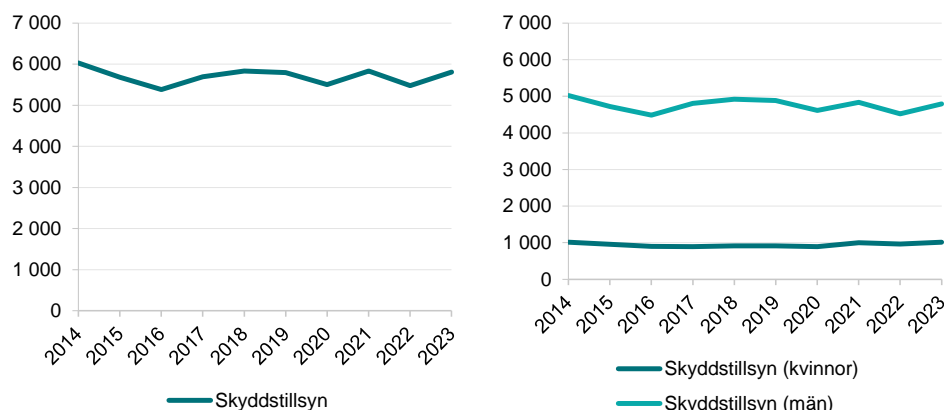
Tabell 12. Antal domslut med skyddstillsyn som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Skyddstillsyn	5 809	+330	+6 %	1 015	+54	+6 %	4 794	+276	+6 %
Skyddstillsyn med fängelse	214	-11	-5 %	28	±0	±0 %	186	-11	-6 %
Skyddstillsyn med kontraktsvård	435	+53	+14 %	71	+16	+29 %	364	+37	+11 %
Skyddstillsyn med samhällstjänst	1 204	+92	+8 %	163	+25	+18 %	1 041	+67	+7 %

Jämfört med 2014 har antalet domslut om skyddstillsyn minskat med 219 beslut, eller 4 procent. Även domslut där skyddstillsyn kompletterats

med föreskrift om kontraktsvård har minskat med 322 domslut (-43 %), medan antalet domslut om skyddstillsyn i kombination med samhällstjänst eller fängelse i stället ökat med 47 respektive 44 domslut, eller 4 respektive 26 procent, jämfört med 2014.

Figur 9. Antal domslut om skyddstillsyn, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Villkorlig dom

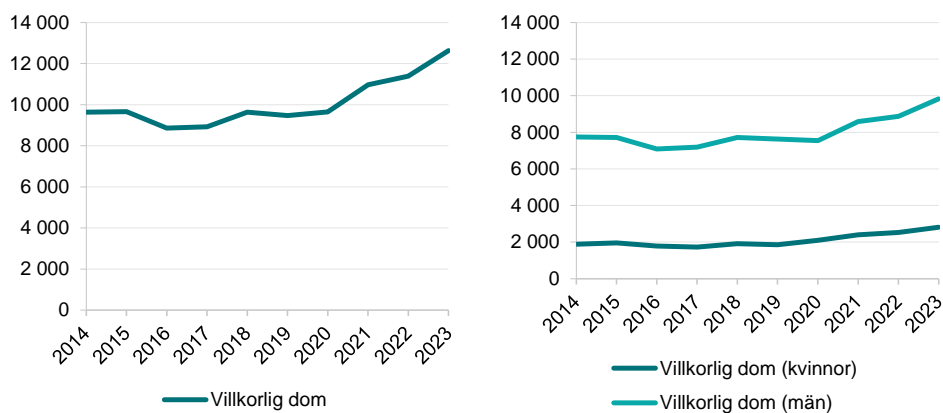
Antalet domar med huvudpåföljden villkorlig dom uppgick 2023 till totalt 12 636 domslut, vilket var en ökning med 1 249 domslut, eller 11 procent, jämfört med året innan. Antalet domslut med huvudpåföljden villkorlig dom i kombination med samhällstjänst uppgick i sin tur till 3 336 under 2023, vilket motsvarade 26 procent av samtliga domslut med villkorlig dom som huvudpåföljd under året.

Tabell 13. Antal domslut med villkorlig dom som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Villkorlig dom	12 636	+1 249	+11 %	2 804	+284	+11 %	9 831	+964	+11 %
Villkorlig dom med samhällstjänst	3 336	+200	+6 %	477	+25	+6 %	2 859	+175	+7 %

Jämfört med 2014 har antalet domslut om villkorlig dom ökat med 3 006 domslut, vilket motsvarar en ökning med 31 procent. Ökningen i procent var större för domslut mot kvinnor (+49 %) än för domslut mot män (+27 %).

Figur 10. Antal domslut om villkorlig dom, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Böter

År 2023 fattades 41 976 domslut med huvudpåföljden böter⁴. Det var en minskning med 930 domslut, eller 2 procent, jämfört med året innan.

Tabell 14. Antal domslut med böter som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

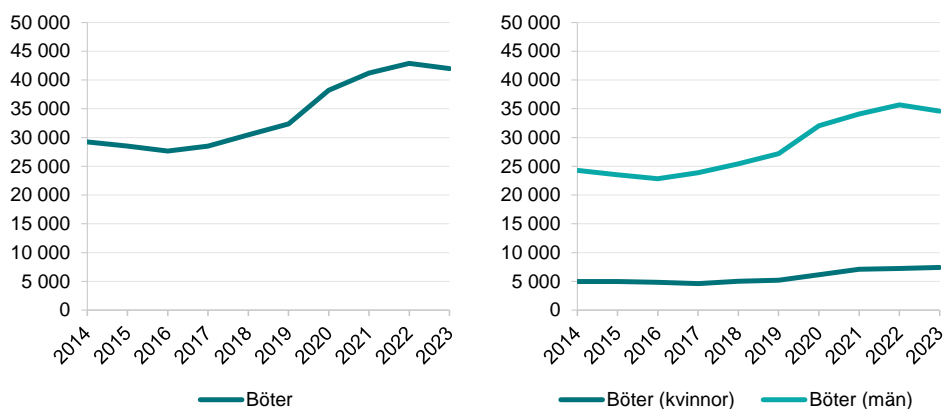
Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Böter	41 976	-930	-2 %	7 395	+143	+2 %	34 581	-1 073	-3 %

Jämfört med 2014 har antalet ökat med 12 731 domslut, eller 44 procent.

Domsluten mot såväl kvinnor som män ökade med 49 respektive 42 procent, eller 2 422 respektive 10 309 domslut, jämfört med 2014.

⁴ Med böter avses här dagsböter, penningböter och normerade böter.

Figur 11. Antal domslut om böter, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Ungdomspåföljder

Sluten ungdomsvård utgör sedan 1999 ett alternativ till fängelse för ungdomar. År 2023 utgjorde sluten ungdomsvård huvudpåföljd i 119 domslut som rörde ungdomar i åldern 15–20 år. Jämfört med 2022, när tingsrätterna dömde till sluten ungdomsvård i 59 fall, innebär det en ökning med 60 beslut, eller 102 procent.

I genomsnitt dömdes ungdomar 2023 till sluten ungdomsvård i 19,7 månader (cirka 19 månader och 21 dagar), vilket är en ökning med 5,6 månader jämfört med 2022. I 47 procent av domsluten utgjordes huvudbrotten av brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB) (framför allt mord och dråp⁵ respektive grov misshandel), i 8 procent olika typer av tillgreppsbrott (framför allt rån), och i 7 procent någon form av narkotikabrott.

Ungdomsvård och ungdomstjänst infördes 2007 som nya ungdomspåföljder, och ersatte till viss del den tidigare ungdomspåföljden ungdomstjänst inom ramen för vård inom socialtjänsten. År 2023 hade 1 964 domslut huvudpåföljden ungdomsvård och 1 291 domslut huvudpåföljden ungdomstjänst.

Ungdomsövervakning tillkom som ytterligare ungdomspåföljd 2021. Påföljden kan omfatta så kallad hemarrest eller förbud mot att vistas på vissa platser vid vissa tidpunkter. Påföljden är därmed mer ingripande än ungdomsvård och ungdomstjänst men inte lika ingripande som sluten ungdomsvård. År 2023 hade 155 domslut huvudpåföljden ungdomsövervakning, 4 mot kvinnor och 151 mot män.

⁵ Även försök, förberedelse, stämpling, medhjälp, anstiftan, underlåtelse att avslöja och underlåtelse att hindra är inkluderade i respektive brott.

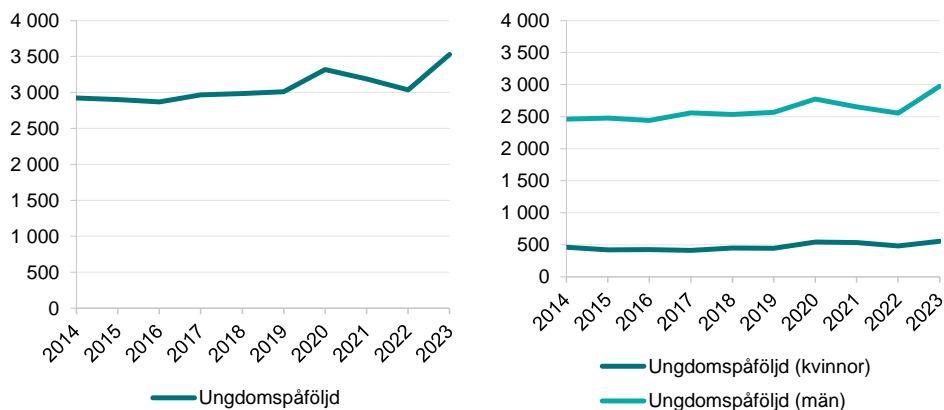
Jämfört med 2022 ökade antalet domslut med någon typ av ungdomspåföljd med 16 procent, eller 492 beslut. Både domslut mot kvinnor och domslut mot män ökade, med 15 respektive 16 procent, eller 71 respektive 421 domslut.

Tabell 15. Antal domslut med ungdomspåföljd som huvudpåföljd 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Påföljd	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Samtliga ungdomspåföljder	3 529	+492	+16 %	554	+71	+15 %	2 975	+421	+16 %
Sluten ungdomsvård	119	+60	+102 %	4	±0	±0 %	115	+60	+109 %
Ungdomsvård	1 964	+315	+19 %	305	+48	+19 %	1 659	+267	+19 %
Ungdomstjänst	1 291	+35	+3 %	241	+24	+11 %	1 050	+11	+1 %
Ungdomsövervakning	155	+82	+112 %	4	-1	-20 %	151	+83	+122 %

Jämfört med 2014 har ungdomspåföljderna sammantaget ökat med 607 domslut, eller 21 procent. Trots det har domslut med ungdomstjänst som huvudpåföljd under perioden minskat med 109 domslut, eller 8 procent.

Figur 12. Antal domslut om ungdomspåföljd, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Lagföringar genom åklagarbeslut

Sammanlagt minskade strafföreläggandena och åtalsunderlåtelsena med 157 beslut, och var procentuellt oförändrade, jämfört med 2022. De ökade mot kvinnor med 545 beslut, eller 8 procent, och minskade mot män med 702 beslut, eller 3 procent.

År 2023 meddelade åklagarna 7 748 åtalsunderlåtelse, vilket är en minskning med 1 388 beslut, eller 15 procent, jämfört med året innan. Åtalsunderlåtelse mot kvinnor minskade med 24 beslut, eller 1 procent, och åtalsunderlåtelse mot män minskade med 1 364 beslut, eller 20 procent. Jämfört med 2014 har antalet meddelade åtalsunderlåtelse minskat med 9 040 beslut, eller 54 procent.

Åtalsunderlåtelse är den vanligaste påföljden i åldersgruppen 15–17 år. Den här lagföringstypen stod för 35 procent av alla lagföringsbeslut i åldersgruppen under 2023. De flesta (95 %) av de åtalsunderlåtelse som meddelades ungdomar under 18 år var straffvarning, det vill säga åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:67) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). År 2023 meddelades 3 297 beslut om straffvarning mot personer i åldersgruppen 15–17 år, vilket är en ökning med 486 beslut jämfört med 2022. Eftersom straffvarning som påföljd infördes 1 juli 2015 kan utveckling bara studeras från 2016. Jämfört med 2016 har straffvarning mot personer i åldersgruppen 15–17 år ökat med 423 beslut.

I de övriga åldersgrupperna över 17 år stod åtalsunderlåtelse för mellan 2 och 7 procent av alla lagföringsbeslut. Den vanligaste typen (91 %) av samtliga åtalsunderlåtelse som meddelats dessa åldersgrupper var åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § 1 st. 3 p. rättegångsbalken (RB). Det innebär att åtalsunderlåtelse meddelats för att den misstänkta personen även begått andra brott, och att det utöver påföljden för dessa brott inte krävs ytterligare påföljd för det aktuella brottet.

Antalet utfärdade och godkända strafförelägganden uppgick 2023 till 25 981 beslut, en ökning med 1 231 beslut, eller 5 procent, jämfört med 2022. Jämfört med 2014 har antalet strafförelägganden minskat med 6 495 beslut, eller 20 procent. År 2023 godkändes 1 606 strafförelägganden med huvudpåföljden villkorlig dom, vilket motsvarar 6 procent av samtliga godkända strafförelägganden.

Fängelsetid

Under 2023 utdömdes fängelse i totalt 14 096 domslut.⁶ I 39 procent av fängelsedomarna dömdes personen till en strafftid på 2 månader eller kortare. I ytterligare 18 procent av domarna dömdes personen till fängelsestraff längre än 2 månader men inte längre än 6 månader. Sammantaget utdömdes därmed strafftider på 6 månader eller kortare i

⁶ Här redovisas alla domslut med påföljden fängelse (inkluderat skyddstillsyn med fängelse) oberoende av om påföljden är huvudpåföljd eller inte.

58 procent av domsluten med påföljden fängelse 2023. I resterande 42 procent av domsluten dömdes till strafftider som var längre än 6 månader. Domslut mot kvinnor har något högre andelar för de lägre strafftidintervallen än domslut mot män. År 2023 dömdes 41 personer, 2 kvinnor och 39 män, till livstids fängelse.

Tabell 16. Antal domslut om fängelse 2023, efter strafftid och kön.

Fängelsetid	Samtliga, antal	Samtliga, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, procent	Män, antal	Män, procent	Könsfördelning, kvinnor, andel	Könsfördelning, män, andel
Högst 1 månad	3 805	27 %	467	36 %	3 338	26 %	12 %	88 %
Mer än 1, högst 2 månader	1 730	12 %	186	14 %	1 544	12 %	11 %	89 %
Mer än 2, högst 6 månader	2 607	18 %	218	17 %	2 389	19 %	8 %	92 %
Mer än 6, högst 24 månader	3 462	25 %	263	20 %	3 199	25 %	8 %	92 %
Mer än 24 månader	2 492	18 %	158	12 %	2 334	18 %	6 %	94 %
Samtliga	14 096	100 %	1 292	100 %	12 804	100 %	9 %	91 %

Jämfört med 2022 har det totala antalet fängelsedomar ökat med 1 540 domslut, eller 12 procent. Ökningen återfanns framför allt för strafftider som är längre än 6 månader. Fängelsestraff längre än 6 månader men inte längre än 24 månader ökade med 21 procent, eller 597 beslut, och fängelsestraff längre än 24 månader ökade med 26 procent, eller 516 beslut.

Tabell 17. Antal domslut om fängelse 2023, efter strafftid och kön, samt förändring sedan 2022.

Fängelsetid	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Högst 1 månad	3 805	+79	+2 %	467	+56	+14 %	3 338	+23	+1 %
Mer än 1, högst 2 månader	1 730	+124	+8 %	186	+20	+12 %	1 544	+104	+7 %
Mer än 2, högst 6 månader	2 607	+224	+9 %	218	+47	+27 %	2 389	+177	+8 %
Mer än 6, högst 24 månader	3 462	+597	+21 %	263	+43	+20 %	3 199	+554	+21 %
Mer än 24 månader	2 492	+516	+26 %	158	+33	+26 %	2 334	+483	+26 %
Samtliga	14 096	+1 540	+12 %	1 292	+199	+18 %	12 804	+1 341	+12 %

Jämfört med 2014 har antalet fängelsedomar totalt sett ökat med 3 020 domslut, eller 27 procent. Ökningar har skett bland fängelsedomslut med straffidsintervall om högst 1 månad och mer än 6 månaders fängelse. Den största ökningen var för fängelsestraff i intervallet mer än 24 månader, som har ökat med 1 583 beslut, eller 174 procent, jämfört med 2014.

Andelen utdömda fängelsestraff på mer än 24 månader har därmed ökat med 9 procentenheter. Den största andelsmässiga minskningen har varit för domslut med fängelsestraff i intervallen mer än 1 till högst 2 månader samt mer än 2 månader till högst 6 månader, som minskat med 4 respektive 5 procentenheter.

Domslut med livstids fängelse uppgick till 41 domslut 2023, vilket kan jämföras med 9 domslut 2014. Antalet domslut med livstids fängelse uppvisar stora årsvisa variationer under tioårsperioden. Uppdelat på femårsperioder var antalet livstidsdomar i genomsnitt 12 domslut per år 2014–2018, och i genomsnitt 25 domslut per år 2019–2023.

Eftersom 91 procent av samtliga domslut med påföljden fängelse under 2023 avsåg män, är fördelningen av strafftider för domslut mot män väldigt lik fördelningen för samtliga domslut. För domslut mot kvinnor är andelarna högre för kategorier med lägre strafftider.

Tabell 18. Andel domslut om fängelse 2014 och 2023, efter strafftid och kön, samt förändring i procentenheter.

Fängelsetid	Samtliga, 2014	Samtliga, 2023	Kvinnor, 2014	Kvinnor, 2023	Män, 2014	Män, 2023	Utveckling, procent- enheter, samtliga	Utveckling, procent- enheter, kvinnor	Utveckling, procent- enheter, män
Högst 1 månad	30 %	27 %	42 %	36 %	29 %	26 %	-3	-6	-3
Mer än 1, högst 2 månader	16 %	12 %	17 %	14 %	16 %	12 %	-4	-2	-4
Mer än 2, högst 6 månader	24 %	18 %	18 %	17 %	24 %	19 %	-5	-2	-5
Mer än 6, högst 24 månader	22 %	25 %	18 %	20 %	22 %	25 %	+3	+3	+3
Mer än 24 månader	8 %	18 %	6 %	12 %	8 %	18 %	+9	+7	+10
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

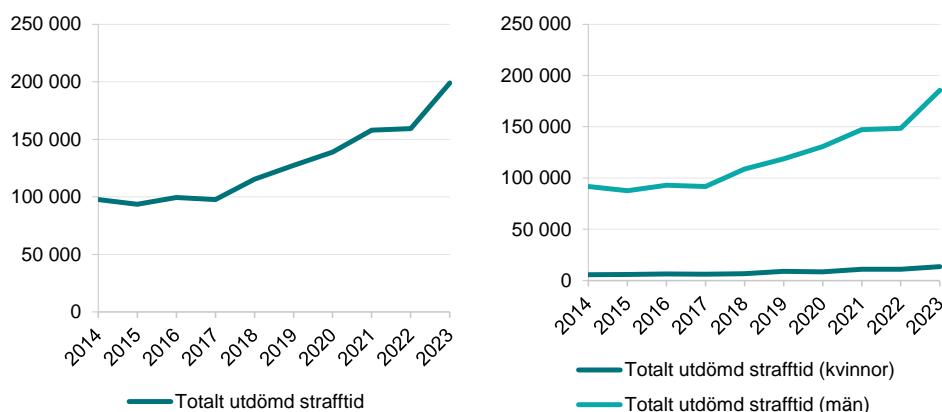
Vid tolkning av statistiken bör man tänka på att straffmätningen vid utdömande av fängelse styrs av många faktorer, såsom brottens

allvarlighetsgrad, tidigare belastning och personens ålder. När det gäller unga lagöverträdare ska domstolarna i så stor utsträckning som möjligt undvika fängelsepåföljd, och om möjligt döma till alternativa påföljder. För ungdomar finns exempelvis påföljden slutna ungdomsvård som alternativ till fängelse. År 2023 var det ingen i åldern 15–17 år som dömdes till fängelse.

Total utdömd strafftid

Den totala utdömda strafftiden, eller den så kallade straffmassan⁷, har ökat med 39 655 månader, från 159 427 månader 2022 till 199 081 månader 2023. Det motsvarar en ökning med 25 procent. Sett till den senaste tioårsperioden var utvecklingen till en början stabil men ökade tydligt från 2018. Jämfört med 2017 har den totala utdömda strafftiden ökat med 104 procent. Merparten (93 %) av den totala utdömda strafftiden 2023 avsåg fängelsedomar mot män, en fördelning som varit densamma under den senaste tioårsperioden. Utvecklingen bör ses mot bakgrund av de straffskärpningar som genomförts de senaste åren.

Figur 13. Den totalt utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda), samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

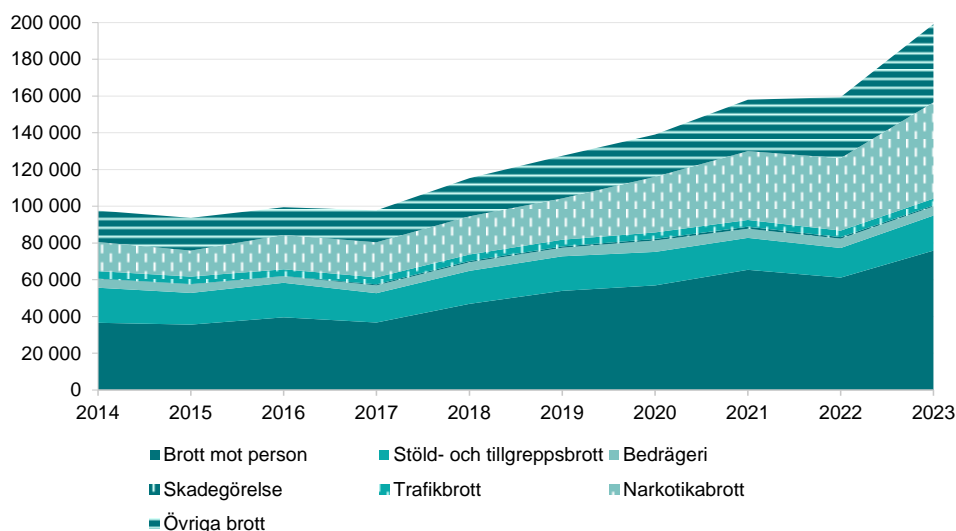
Om man delar in den utdömda strafftiden efter brottskategorier enligt domslutens huvudbrott utgör brott mot person störst andel (38 %) 2023. Jämfört med 2022 finns de största antalsmässiga ökningarna i kategorierna brott mot person och narkotikabrott, som ökat med 14 714 månader respektive 12 963 månader, eller 24 procent respektive 33 procent.

⁷ Med straffmassa avses här det totala antalet fängelsemånader som dömts ut under ett år, i samtliga domslut med påföljden fängelse (exklusive livstidsdömda).

Jämfört med 2014 uppvisar brott mot person och narkotikabrott störst ökning med 39 238 månader respektive 36 548 månader, eller 107 procent respektive 230 procent.

Den andelsmässigt största ökningen har dock skett för skadegörelsebrott som ökat från 78 månader till 642 månader (+723 %). Trots det är skadegörelsebrott den minsta brottskategorin (<1 %) i förhållande till utdömd fängelsestid 2023. Trafikbrotten uppvisar dock motsatt utveckling och minskade i stället med 453 månader, eller 11 procent, jämfört med 2014.

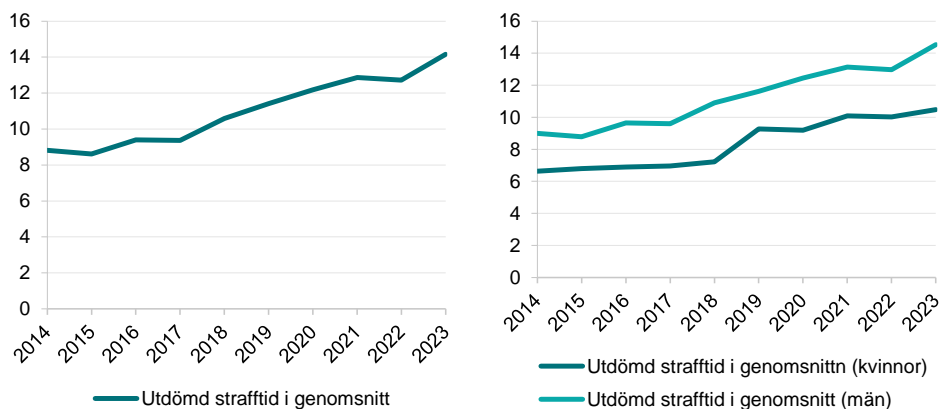
Figur 14. Den totalt utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda), efter huvudbrott, åren 2014–2023.

Genomsnittlig strafftid

Den genomsnittliga strafftiden 2023 var 14,2 månader (cirka 14 månader och 6 dagar), vilket är en ökning med 11 procent, eller 1,4 månader, jämfört med 2022. Jämfört med 2014 har den genomsnittliga strafftiden ökat med 61 procent, eller 5,3 månader. Genomsnittstiden varierade mellan 8,8 och 9,4 månader under perioden 2014–2017, men har under de senaste fem åren ökat kontinuerligt.

Figur 15. Genomsnittligt utdömd strafftid i månader (exklusive livstidsdömda), samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Utvecklingen av den genomsnittliga strafftiden påverkas av förändringar i de utdömda strafftiderna. Den ökade genomsnittstiden från 2018 kan förklaras av en minskning av domsluten med kortare strafftider, i kombination med att fler domslut med längre strafftider dömdes ut under perioden. Utvecklingen bör även ses mot bakgrund av de straffskärpningar som genomförts de senaste åren.

Brottsstrukturen

Narkotikabrott är den vanligaste brottskategorin bland huvudbrotten vid lagföringar 2023 och utgjorde 28 procent av huvudbrotten i samtliga lagföringsbeslut. Därefter kommer trafikbrott som omfattade 27 procent av alla huvudbrott i lagföringsbesluten 2023. Stöld- och tillgreppsbrott (8 kap. BrB), som också är en vanlig brottskategori, utgjorde 15 procent av huvudbrotten i lagföringsbesluten 2023.

Brott mot person (3–7 kap. BrB) omfattade 10 procent av samtliga huvudbrott i lagföringsbesluten under 2023, och bedrägeri och skadegörelse utgjorde 2 respektive 1 procent. I kategorin övriga brott ingår dels övriga brott i brottsbalken (10–11 kap. och 13–22 kap. BrB), dels brott enligt specialstraffrättslig lagstiftning. Övriga brott omfattade 18 procent av samtliga huvudbrott i lagföringsbesluten under 2023.

Brottsstrukturen är något olika mellan könen. För lagföringsbeslut mot kvinnor 2023 var den vanligaste brottskategorin stöld- och tillgreppsbrott (30 %) följt av narkotikabrott (22 %), medan det för beslut mot män var vanligast med trafikbrott (29 %) följt av narkotikabrott (28 %).

Om man jämför brottsstrukturen (vad det gäller huvudbrott för sju övergripande brottskategorier) för lagföringar 2014 och 2023, framgår det

att andelen lagföringsbeslut för narkotikabrott har ökat (+8 p.e.). Narkotikabrott är liksom trafikbrott typiska spaningsbrott, som i stor utsträckning påverkas av polisens resurser och prioriteringar. Tillsammans stod narkotikabrott och trafikbrott för drygt hälften (54 %) av alla lagföringsbeslut 2023. De största minskningarna, jämfört med 2014, återfinns bland lagföringsbeslut om stöld- och tillgreppsbrott, som har minskat med 5 procentenheter. Andelsminskningen är större för beslut mot kvinnor, som minskat med 9 procentenheter, än mot män, som minskat med 5 procentenheter.

Tabell 19. Andel lagföringsbeslut 2014 och 2023, efter huvudbrott och kön, samt förändring i procentenheter.

Brottskategori	Samtliga, 2014	Samtliga, 2023	Kvinnor, 2014	Kvinnor, 2023	Män, 2014	Män, 2023	Utveckling, procentenheter, samtliga	Utveckling, procentenheter, kvinnor	Utveckling, procentenheter, män
Brott mot person	10 %	10 %	8 %	7 %	10 %	10 %	±0	-1	±0
Stöld- och tillgreppsbrott	20 %	15 %	39 %	30 %	16 %	12 %	-5	-9	-5
Bedrägeri	2 %	2 %	2 %	2 %	2 %	1 %	-1	-1	-1
Skadegörelse	2 %	1 %	1 %	1 %	2 %	1 %	-1	±0	-1
Trafikbrott	30 %	27 %	22 %	21 %	32 %	28 %	-3	-1	-4
Narkotikabrott	19 %	28 %	15 %	22 %	20 %	29 %	+8	+7	+8
Övriga brott	16 %	18 %	13 %	17 %	16 %	18 %	+2	+4	+2
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Brottskategoriernas utveckling

Jämfört med 2022 minskade antalet lagföringsbeslut med huvudbrott inom brottskategorierna bedrägeri, skadegörelse och trafikbrott. Den största antalsmässiga minskningen mellan 2022 och 2023 avsåg lagföringar om trafikbrott som minskade med 1 138 beslut, eller 4 procent. För lagföringsbeslut med huvudbrott inom brottskategorierna brott mot person, stöld- och tillgreppsbrott och narkotikabrott ökade antalet beslut 2023 jämfört med 2022. Den största antalsmässiga ökningen avsåg lagföringar om stöld- och tillgreppsbrott som ökade med 1 716 beslut, eller 11 procent.

Tabell 20. Antal lagföringsbeslut 2023, efter huvudbrott och kön, samt förändring sedan 2022.

Brottskategori	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Brott mot person	11 105	+934	+9 %	1 539	+162	+12 %	9 566	+772	+9 %
Stöld- och tillgreppsbrott	17 198	+1 716	+11 %	6 248	+813	+15 %	10 950	+903	+9 %
Bedrägeri	1 729	-395	-19 %	408	-97	-19 %	1 321	-298	-18 %
Skadegörelse	1 515	-262	-15 %	214	-6	-3 %	1 301	-256	-16 %
Trafikbrott	30 564	-1 138	-4 %	4 291	-131	-3 %	26 273	-1 007	-4 %
Narkotikabrott	31 362	+501	+2 %	4 564	+282	+7 %	26 789	+210	+1 %
Övriga brott	20 264	+1 859	+10 %	3 539	+352	+11 %	16 733	+1 515	+10 %
Samtliga	113 737	+3 215	+3 %	20 803	+1 375	+7 %	92 933	+1 839	+2 %

I ett tioårsperspektiv ökade kategorierna narkotikabrott och brott mot person 46 respektive 2 procent, eller 9 928 respektive 237 beslut, jämfört med 2014.

Den största antalsmässiga minskningen jämfört med 2014 ses för tillgreppsbrotten, som minskat med 5 029 beslut, eller 23 procent. Även trafikbrotten uppvisar en stor antalsmässig minskning (-2 609 beslut). Minskningen gäller brott mot trafikförordningen som minskade med 2 353 beslut, eller 22 procent, medan brott mot trafikbrottslagen endast minskade med 1 procent, jämfört med 2014. Brott mot trafikförordningen lagförs sedan år 2000 i större utsträckning genom föreläggande om ordningsbot, och därmed inte redovisas i lagföringsstatistiken.⁸

I tolkningen av resultaten bör man tänka på att narkotikabrott och trafikbrott samt vissa tillgreppsbrott såsom ringa stöld i butik är så kallade spaningsbrott, vilket innebär att den anmälda brottslighetens omfattning är beroende av myndighetsprioriteringar. Hur många brott som upptäcks och lagförs beror därför i hög grad på hur stora resurser som myndigheter och andra aktörer lägger ner på att beivra den här typen av brottslighet.

Vidare bör man tänka på att antalet lagföringsbeslut kan påverkas av förändringar i praxis om hur olika brott lagförs. Om till exempel ordningsbotsförelägganden eller företagsbot tillämpas i högre grad för vissa

⁸ Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller, men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut, och redovisas inte i den här sammanfattningen.

brott, kommer det att medföra minskningar, eftersom dessa typer av beslut inte redovisas i statistiken.

Utvecklingen för vissa brottstyper

Här redovisas utvecklingen av antalet lagföringsbeslut för ett urval brottstyper. När utvecklingen följs för antalsmässigt små brottstyper, bör man tänka på att även små förändringar i antal kan resultera i stora procentuella upp- och nedgångar. Det är därför inte ovanligt att den procentuella utvecklingen vid mindre brottstyper visar relativt kraftiga årliga variationer.

Brott mot person

Med brott mot person avses brott som regleras i 3–7 kapitlet i brottsbalken. För den här brottskategorin redovisas här nivå och utveckling för brottstyperna dödligt våld, misshandel, fridskränkingsbrott och olaga förföljelse, sexualbrott och våldtäkt. Den senaste redovisningen av antalet anmälda och konstaterade fall av dödligt våld finns i publikationen Konstaterade fall av dödligt våld.

Dödligt våld

År 2023 avsåg 311 lagföringsbeslut mord eller dråp som huvudbrott, vilket inkluderar försök, förberedelse och stämpling till brott.

Jämfört med året innan har antalet lagföringsbeslut för mord ökat med 95 beslut, eller 44 procent. Lagföringsbeslut mot kvinnor minskade med 1 beslut, eller 6 procent, och lagföringsbeslut mot män ökade med 96 beslut, eller 48 procent. Antalet lagföringsbeslut med dråp som huvudbrott minskade med 5 beslut, eller 71 procent, jämfört med 2022.

Tabell 21. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

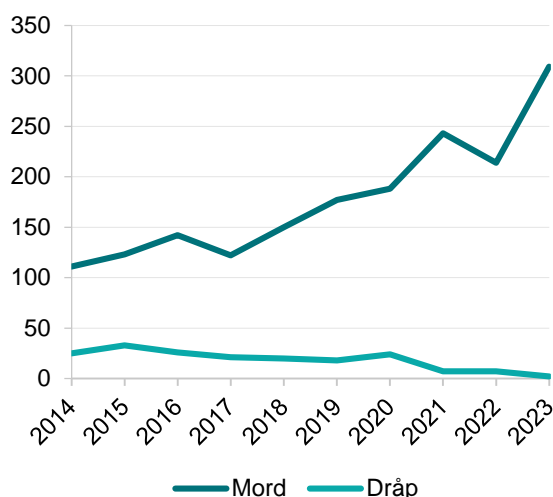
Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Mord	309	+95	+44 %	15	-1	-6 %	294	+96	+48 %
Dråp	2	-5	-71 %	0	-2	-100 %	2	-3	-60 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut med mord som huvudbrott ökat med 198 beslut, eller 178 procent. Lagföringsbeslut mot kvinnor ökade med 10 beslut, eller 200 procent, och lagföringsbeslut mot män ökade med 188 beslut, eller 177 procent. Lagföringsbeslut där dråp var huvudbrott har

minskat med 23 beslut, eller 92 procent jämfört med 2014.

Lagföringsbeslut mot kvinnor minskade med 2 beslut, eller 100 procent, och lagföringsbeslut mot män minskade med 21 beslut, eller 91 procent.

Figur 16. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott, åren 2014–2023.

Misshandel

Den största brottskategorin bland lagföringsbesluten om brott mot person är misshandel. År 2023 fattades 4 240 lagföringsbeslut med misshandel (inklusive ringa misshandel) som huvudbrott och 666 lagföringsbeslut med grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott.⁹ Det är en ökning jämfört med 2022, med 12 respektive 13 procent.

Tabell 22. Antal lagföringsbeslut med misshandel eller grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

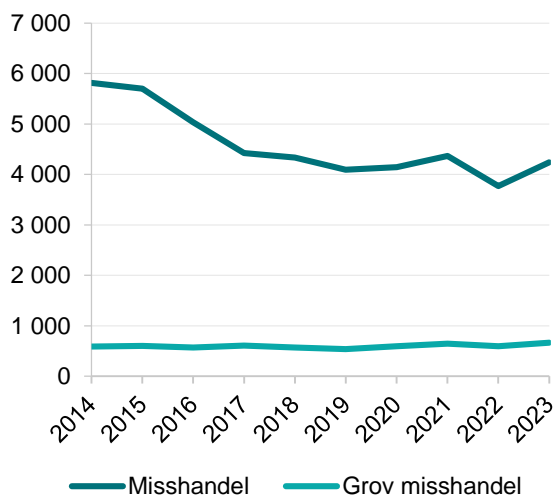
Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Misshandel	4 240	+469	+12 %	728	+76	+12 %	3 512	+393	+13 %
Grov misshandel	666	+75	+13 %	61	+11	+22 %	605	+64	+12 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut om misshandel minskat med 1 575 beslut, eller 27 procent. Antalet lagföringsbeslut om grov misshandel har i stället ökat med 80 beslut, eller 14 procent. Förändringarna jämfört

⁹ När misshandel anges i den löpande texten avses både ringa brott och normalgraden av brottet, och när grov misshandel anges avses även de synnerligen grova brotten.

med 2014 har varit procentuellt likartade för beslut mot män respektive kvinnor.

Figur 17. Antal lagföringsbeslut med misshandel eller grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott, åren 2014–2023.

Fridskränkning och olaga förföljelse

Gärningar kan rubriceras som grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning enligt 3, 4, 6 eller 12 kapitlet i brottsbalken (exempelvis misshandel, olaga hot, ofredande och sexualbrott) och 24 § lag (1988:688) om kontaktförbud, när de utgjort ett led i en upprepad kränkning. Skillnaden mellan de två brottsrubriceringarna ligger i relationen mellan offer och gärningsperson. Grov kvinnofridskränkning omfattar upprepade brott som begås av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller bor eller har bott med under äktenskapsliknande förhållanden, medan grov fridskränkning omfattar brott som begås av en närstående eller tidigare närstående person till offret.

För olaga förföljelse gäller liksom för fridskränkningens brotten att flera gärningar ska ha utgjort ett led i en upprepad kränkning av personens integritet. Skillnaden mot fridsbrotten ligger i att rubriceringen omfattar lindrigare brott och att det inte finns något krav på att handlingarna ska ha varit avsedda att allvarligt skada personens självkänsla.

År 2023 fattades 142 lagföringsbeslut med huvudbrottet grov kvinnofridskränkning och 79 lagföringsbeslut med huvudbrottet grov fridskränkning. Jämfört med 2022 är det en ökning med 2 beslut, eller 1 procent, vad det gäller grov kvinnofridskränkning och oförändrat vad det gäller grov fridskränkning. För olaga förföljelse fattades

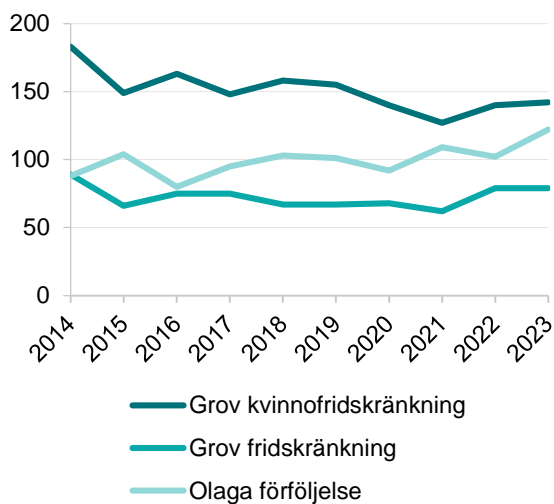
122 lagföringsbeslut 2023. Det är en ökning med 20 beslut, eller 20 procent, jämfört med 2022.

Tabell 23. Antal lagföringsbeslut med grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning eller olaga förföljelse som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Grov kvinnofridskränkning	142	+2	+1 %	-	-	-	142	+2	+1 %
Grov fridskränkning	79	±0	±0 %	9	-5	-36 %	70	+5	+8 %
Olaga förföljelse	122	+20	+20 %	22	+4	+22 %	100	+16	+19 %

Sedan 2014 har antalet lagföringsbeslut om grov kvinnofridskränkning minskat med 41 beslut, eller 22 procent. Även antalet lagföringsbeslut om grov fridskränkning har minskat med 10 beslut, eller 11 procent, under den här perioden. Minskningen för grov fridskränkning utgörs av beslut mot kvinnor, som minskat med 13 beslut. Beslut mot män har ökat med 3 beslut under samma period. Antalet lagföringsbeslut om olaga förföljelse har ökat med 34 beslut, eller 39 procent, jämfört med 2014.

Figur 18. Antal lagföringsbeslut med grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning eller olaga förföljelse som huvudbrott, åren 2014–2023.

Sexualbrott

År 2023 fattades 1 820 lagföringsbeslut om sexualbrott, vilket motsvarade en minskning med totalt 83 beslut, eller 4 procent, jämfört med 2022. Det fattades 1 795 beslut mot män, en minskning med 85 beslut eller 5 procent,

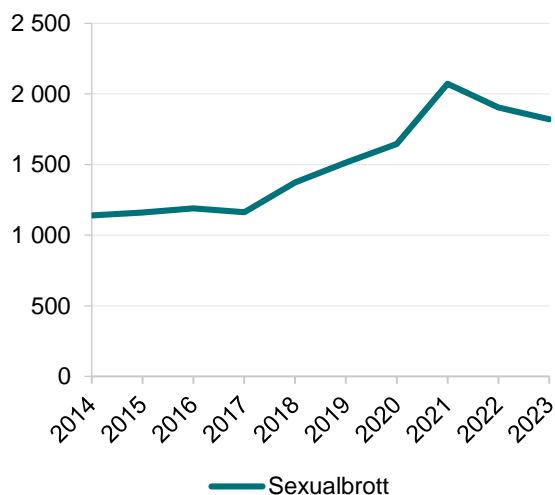
jämfört med 2022. Endast 25 lagföringsbeslut fattades mot kvinnor (en ökning med 2 beslut).

Tabell 24. Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Sexualbrott	1 820	-83	-4 %	25	+2	+9 %	1 795	-85	-5 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut för sexualbrott totalt sett ökat med 681 beslut, eller 60 procent.

Figur 19. Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott, åren 2014–2023.

Våldtäkt

Av samtliga lagföringsbeslut om sexualbrott 2023 avsåg 314 beslut våldtäkt som huvudbrott. Det var en ökning med 42 beslut, eller 15 procent, jämfört med 2022. År 2023 fattades 35 lagföringsbeslut om grov våldtäkt, vilket motsvarar en ökning med 3 beslut. Det fattades även 28 lagföringsbeslut för oaktsam våldtäkt.

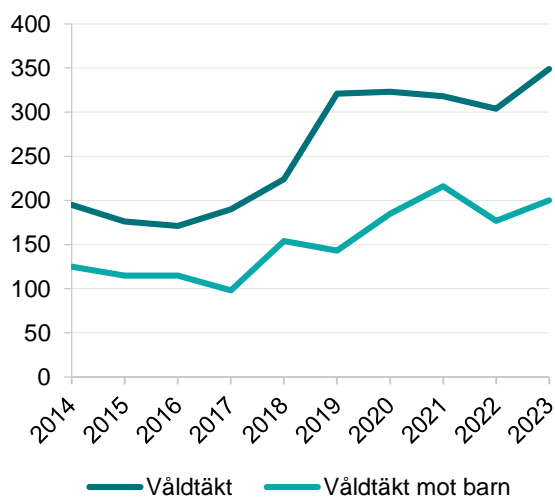
För lagföringsbeslut med våldtäkt mot barn eller grov våldtäkt mot barn som huvudbrott fattades 163 respektive 37 beslut 2023. Det var jämfört med 2022 en ökning med 11 respektive 12 beslut. Näst intill samtliga lagföringsbeslut om våldtäkt fattades mot män 2023.

Tabell 25. Antal lagföringsbeslut med våldtäktsbrott som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Våldtäkt Grov	314	+42	+15 %	1	±0	±0 %	313	+42	+15 %
våldtäkt Oaktsam	35	+3	+9 %	0	±0	±0 %	35	+3	+9 %
våldtäkt mot barn Grov	28	+7	+33 %	1	±0	±0 %	27	+7	+35 %
våldtäkt mot barn	163	+11	+7 %	2	±0	±0 %	161	+11	+7 %
våldtäkt mot barn	37	+12	+48 %	4	+3	+300 %	33	+9	+38 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut med våldtäkt som huvudbrott ökat med 142 beslut, eller 83 procent, och antalet beslut med huvudbrottet grov våldtäkt ökat med 12 beslut, eller 52 procent. Under samma period har antalet lagföringsbeslut om våldtäkt mot barn (inklusive grov våldtäkt mot barn) ökat med 75 beslut, eller 60 procent.

Figur 20. Antal lagföringsbeslut med våldtäkt (inklusive grov våldtäkt) eller våldtäkt mot barn (inklusive grov våldtäkt mot barn) som huvudbrott, åren 2014–2023.

Både den långsiktiga utvecklingen och de senaste årens utveckling bör dock ses mot bakgrund av de förändringar (skärpningar) som skett i sexualbrottslagstiftningen under 2000-talet.

Den 1 april 2005 utvidgades våldtäktsbestämmelsen. Fler gärningar kom därmed att bedömas som våldtäkt, till exempel genom att kravet på tvång sattes lägre och genom att även de allvarligaste fallen av sexuellt utnyttjande kom att omfattas av våldtäktsbestämmelsen. Dessutom kom sexuella handlingar med barn utan våldsinslag att räknas som våldtäkt och inte längre som sexuellt utnyttjande av underårig.

Den 1 juli 2013 utvidgades våldtäktsbegreppet ytterligare, till att även inkludera fall där den brottsutsatta personen befinner sig i en särskilt utsatt situation. Ett bakomliggande syfte var att förtydliga att våldtäktsbrott även innefattar situationer där den utsatta bemöter övergreppet med passivitet.

Den 1 juli 2018 trädde den så kallade samtyckeslagstiftningen i kraft, med fokus på frivillighet, vilket innebär att det inte längre krävs att gärningspersonen använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för våldtäkt. Samtidigt infördes en ny brottsrubricering för oaktsam våldtäkt.

Stöld- och tillgreppsbrott

Med stöld- och tillgreppsbrott avses brott som regleras i 8 kapitlet i brottsbalken. För den brottskategorin redovisas här nivå och utveckling för brottstyperna stöld och rån. Stöldbrott, och då framför allt ringa stöld, är ett typiskt spaningsbrott. Det påverkas i stor utsträckning av vilka åtgärder och resurser som avsätts, exempelvis av butiker, för att upptäcka den här typen av gärningar.

Stöld

Utvecklingen skiljer sig åt mellan olika typer av tillgreppsbrott. År 2023 fattades 4 955 lagföringsbeslut om stöld, vilket jämfört med 2022 innebar en ökning med 429 beslut, eller 9 procent. Lagföringsbeslut med huvudbrottet ringa stöld ökade med 1 213 beslut, eller 13 procent, och besluten med grov stöld som huvudbrott ökade med 7 beslut, eller 3 procent. Ökningarna var andelsmässigt något större för beslut mot kvinnor än för beslut mot män.

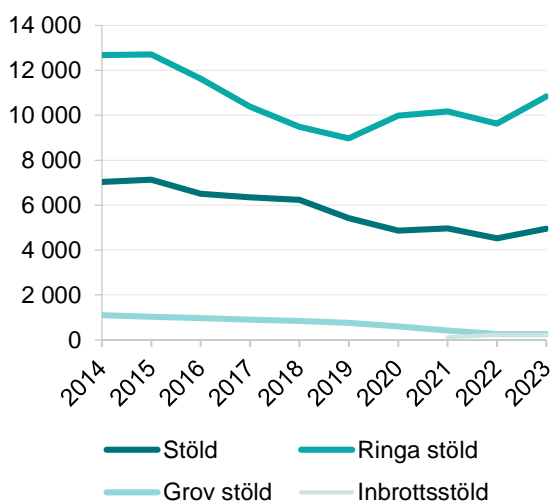
Inbrottsstöld är en ny rubricering bland stöld- och tillgreppsbrotten i brottsbalken som trädde i kraft den 1 mars 2021 och innebär stöld efter intrång i bostad. År 2023 fattades 232 lagföringsbeslut om inbrottsstöld som huvudbrott, 30 mot kvinnor och 202 mot män. Vilket utgjorde en ökning med 8 beslut, eller 4 procent, jämfört med 2022.

Tabell 26. Antal lagföringsbeslut med stöld, ringa stöld, grov stöld eller inbrottsstöld som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Stöld	4 955	+429	+9 %	1 434	+205	+17 %	3 521	+224	+7 %
Ringa stöld	10 838	+1 213	+13 %	4 659	+581	+14 %	6 179	+632	+11 %
Grov stöld	264	+7	+3 %	37	+5	+16 %	227	+2	+1 %
Inbrottsstöld	232	+8	+4 %	30	+7	+30 %	202	+1	±0 %

Stöldbrotten i tabell 26 har alla minskat sedan 2014. Stöld minskade med 2 081 beslut, eller 30 procent. Ringa stöld minskade med 1 841 beslut, eller 15 procent, och grov stöld med 840 beslut, eller 76 procent, jämfört med 2014.

Figur 21. Antal lagföringsbeslut med stöld, ringa stöld eller grov stöld som huvudbrott, åren 2014–2023.

Rån

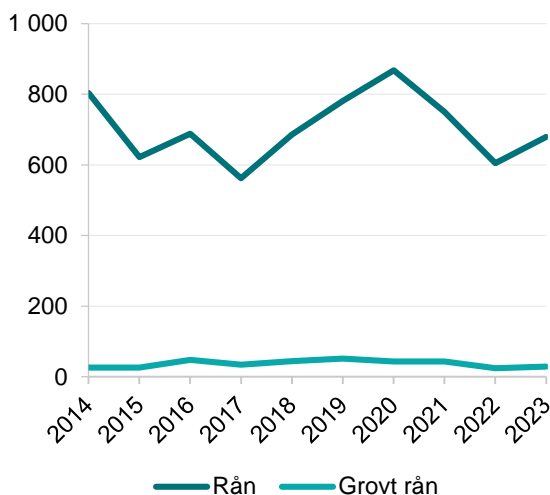
År 2023 fattades 679 lagföringsbeslut om rån som huvudbrott, vilket var en ökning med 74 beslut, eller 12 procent, jämfört med 2022. Därtill fattades 29 lagföringsbeslut med grovt rån som huvudbrott, vilket var en ökning med 5 beslut, eller 21 procent, jämfört med året innan.

Tabell 27. Antal lagföringsbeslut med rån eller grovt rån som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Rån	679	+74	+12 %	49	+3	+7 %	630	+71	+13 %
Grovt rån	29	+5	+21 %	4	+3	+300 %	25	+2	+9 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut om rån minskat med 124 beslut, eller 15 procent, och antalet beslut om grovt rån ökat med 3 beslut, eller 12 procent. Minskningen av rån utgjordes av beslut mot män, som minskade med 135 beslut, eller 18 procent. Besluten mot kvinnor ökade med 11 beslut, eller 29 procent. För grovt rån har lagföringsbesluten ökat mot både kvinnor och män med 1 respektive 2 beslut, och 33 respektive 9 procent, jämfört med 2014. Lagföringsbeslut mot kvinnor med huvudbrottet grovt rån har varierat mellan 1 och 4 beslut under den senaste tioårsperioden.

Figur 22. Antal lagföringsbeslut med rån eller grovt rån som huvudbrott, åren 2014–2023.

Bedrägeri

Med bedrägeri avses brott som regleras i 9 kapitlet i brottsbalken. Eftersom hela 9 kapitlet redovisas inkluderas exempelvis utpressning, ocker och häleri utöver de brott som rubriceras som bedrägeribrott.

Bedrägeribrott

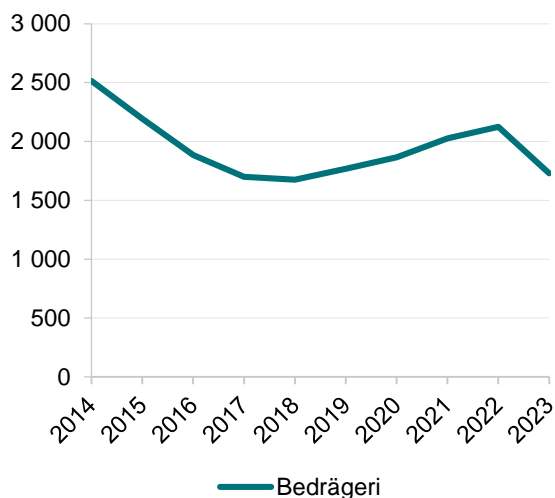
År 2023 fattades 1 729 lagföringsbeslut om bedrägeribrott (9 kap. BrB), vilket är en minskning med 395 beslut, eller 19 procent, jämfört med 2022. Lagföringsbeslut mot både kvinnor och män har minskat (med 19 % respektive 18 %).

Tabell 28. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Bedrägeri	1 729	-395	-19 %	408	-97	-19 %	1 321	-298	-18 %

Bedrägeribrott som huvudbrott i lagföringsbeslut minskade kontinuerligt 2014–2018 och har jämfört med 2014 minskat med 783 beslut, eller 31 procent. Minskningen gäller beslut mot både kvinnor och män som minskat med 54 respektive 729 beslut, eller 12 respektive 36 procent.

Figur 23. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott, åren 2014–2023.

När nivån och utvecklingen för bedrägerilagföringar tolkas, och i synnerhet om jämförelse görs med statistik över anmälda och handlagda brott, bör man tänka på att bedrägeribrottsutredningar inte sällan är omfattande och innehåller många brott och gärningspersoner. Ett lagföringsbeslut kan

därför omfatta flera lagförda bedrägeribrott, och det är inte ovanligt med domar där mer än 100 bedrägeribrott lagförs vid samma tillfälle.¹⁰

Skadegörelse

Med skadegörelse avses brott som regleras i 12 kapitlet i brottsbalken. För den brottskategorin redovisas här nivå och utveckling för brottstypen skadegörelsebrott.

Skadegörelsebrott

År 2023 uppgick antalet lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott till 1 515 beslut, vilket är en minskning med 262 beslut, eller 15 procent, jämfört med året innan. Lagföringsbeslut mot både kvinnor och män har minskat (med 3 % respektive 16 %).

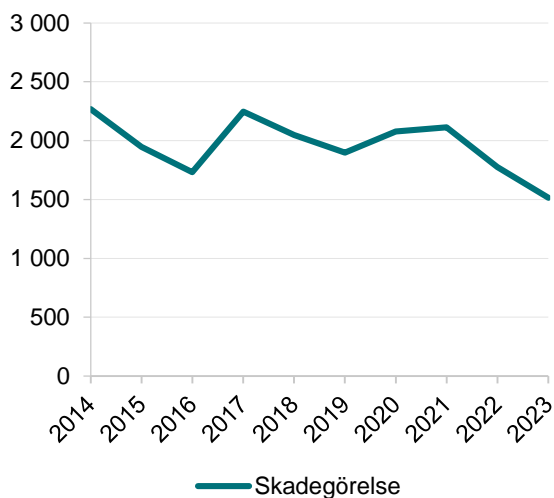
Tabell 29. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Skadegörelse	1 515	-262	-15 %	214	-6	-3 %	1 301	-256	-16 %

Antalet lagföringsbeslut där skadegörelse var huvudbrott har jämfört med 2014 minskat med 753 beslut, eller 33 procent. Minskningen utgjordes av lagföringsbeslut mot män som minskade med 754 beslut, eller 37 procent. Lagföringsbeslut mot kvinnor ökade i stället med 1 beslut, och var procentuellt oförändrat, jämfört med 2014.

¹⁰ Enligt Brås rapport 2016:9 Bedrägeribrottsligheten i Sverige. Kartläggning och åtgärdsförslag, framgår det att det sedan 2008 har skett en andelsmässig ökning av lagföringar som avser ett stort antal bedrägeribrott.

Figur 24. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott, åren 2014–2023.

Trafikbrott

Med trafikbrott avses brott som regleras i trafikbrottslagen (1951:649) och trafikförordningen (1998:1276). Av trafikbrotten 2023 utgjorde 73 procent brott mot trafikbrottslagen, som domineras av brotten olovlig körning och rattfylleri. För den brottskategorin redovisas här nivå och utveckling för brottstypen rattfylleri. Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut om trafikbrott, till exempel rattfylleri, återspeglar till stor del polisens insatser på trafikområdet.

Rattfylleri

År 2023 uppgick antalet lagföringsbeslut med rattfylleri (under påverkan av alkohol) som huvudbrott till 4 541 beslut, vilket var en ökning med 539 beslut jämfört med året innan. Ökningen kan delvis förklaras av att polisen kraftigt minskade de generella nykterhetskontrollerna, med hänsyn till risken för smittspridning vid utandningstester under pandemin. Enligt uppgift från polisen gjordes under den här perioden huvudsakligen kontroller i de fall där det fanns en misstanke om att föraren kört berusad.

För huvudbrottet rattfylleri under påverkan av narkotika fattades 1 853 beslut 2023, vilket var en minskning med 34 beslut, eller 2 procent, jämfört med året innan. Minskningen utgjordes av lagföringsbeslut mot män som minskade med 4 procent, eller 71 beslut, medan lagföringsbeslut mot kvinnor i stället ökade med 16 procent, eller 37 beslut.

Grovt rattfylleri¹¹ var huvudbrott i 3 158 lagföringsbeslut 2023, vilket var en ökning med 104 beslut, eller 3 procent, jämfört med 2022. Beslut mot kvinnor ökade med 65 beslut, eller 14 procent, medan beslut mot män ökade med 39 beslut, eller 2 procent, jämfört med 2022.

Tabell 30. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri, rattfylleri under påverkan av narkotika eller grovt rattfylleri som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Rattfylleri	4 541	+539	+13 %	607	+87	+17 %	3 934	+452	+13 %
Rattfylleri under påverkan av narkotika	1 853	-34	-2 %	264	+37	+16 %	1 589	-71	-4 %
Grovt rattfylleri	3 158	+104	+3 %	526	+65	+14 %	2 632	+39	+2 %

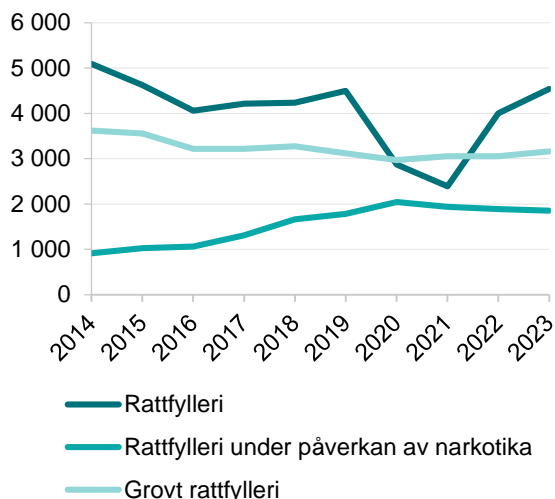
Antalet lagföringsbeslut om rattfylleri under påverkan av alkohol har mellan 2014 och 2023 minskat med 549 beslut, eller 11 procent. Lagföringsbeslut mot kvinnor om rattfylleri minskade med 6 beslut, eller 1 procent, och lagföringsbeslut mot män om rattfylleri minskade med 543 beslut, eller 12 procent, jämfört med 2014.

För antalet beslut om rattfylleri under påverkan av narkotika var utvecklingen den motsatta; dessa beslut har ökat med 938 beslut, eller 103 procent, under den senaste tioårsperioden. Beslut mot kvinnor ökade med 169 beslut, eller 178 procent, och beslut mot män ökade med 769 beslut, eller 94 procent, jämfört med 2014.

Grovt rattfylleri som huvudbrott har minskat med 460 beslut, eller 13 procent, jämfört med 2014. Lagföringsbeslut mot kvinnor om grovt rattfylleri minskade med 7 beslut, eller 1 procent, och lagföringsbeslut mot män om grovt rattfylleri minskade med 453 beslut, eller 15 procent, jämfört med 2014.

¹¹ Grovt rattfylleri kan innefatta såväl påverkan av alkohol som påverkan av narkotika.

Figur 25. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri, rattfylleri under påverkan av narkotika eller grovt rattfylleri som huvudbrott, åren 2014–2023.

Narkotikabrott

Med narkotikabrott avses brott som regleras i narkotikastrafflagen (1968:64). Narkotikabrott är ett typiskt så kallat spaningsbrott, och utvecklingen av antalet lagföringsbeslut kan för den här brottstypen till stor del förklaras av förändringar i framför allt polisens resurser och prioriteringar.

Narkotikabrott

År 2023 fattades 31 362 lagföringsbeslut för brott mot narkotikastrafflagen som huvudbrott. Jämfört med 2022 har antalet lagföringsbeslut om brott mot narkotikastrafflagen ökat med 501 beslut, eller 2 procent.

Majoriteten (25 215 beslut) av lagföringsbesluten gällde ringa narkotikabrott, som minskade med 87 beslut, och var procentuellt oförändrat, jämfört med 2022. Minskningen utgjordes av beslut mot män som minskade med 312 beslut, eller 1 procent, medan besluten mot kvinnor ökade med 255 beslut, eller 6 procent, jämfört med 2022.

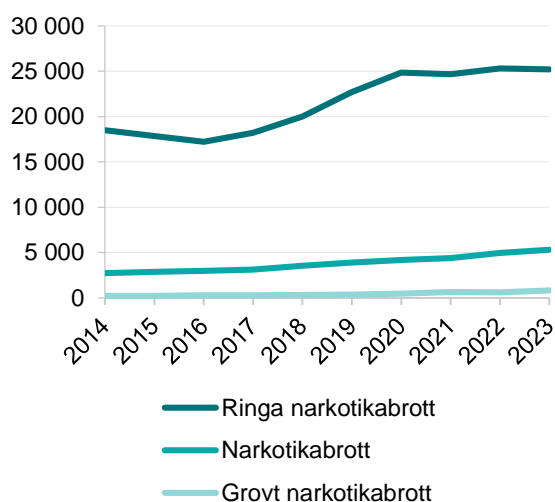
Narkotikabrott (av normalgraden) ökade med 370 beslut, eller 7 procent, och grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) ökade med 218 beslut, eller 36 procent, jämfört med 2022. Lagföringsbeslut mot kvinnor, avseende grovt narkotikabrott, ökade med 37 beslut, eller 71 procent, medan lagföringsbeslut mot män ökade med 181 beslut, eller 33 procent, jämfört med 2022.

Tabell 31. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott, ringa narkotikabrott eller grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Narkotikabrott	5 324	+370	+7 %	514	+20	+4 %	4 810	+350	+8 %
Ringa narkotikabrott	25 215	-87	±0 %	3 961	+225	+6 %	21 254	-312	-1 %
Grovt narkotikabrott	823	+218	+36 %	89	+37	+71 %	734	+181	+33 %

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut om brott mot narkotikastrafflagen ökat med 46 procent, eller 9 928 beslut. Den antalsmässiga ökningen förklaras framför allt av ringa narkotikabrott och narkotikabrott av normalgraden, som under perioden ökat med 9 321 beslut, eller 44 procent. Men även lagföringsbeslut om grovt narkotikabrott har ökat med 607 beslut, eller 281 procent, jämfört med 2014.

Figur 26. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott, ringa narkotikabrott eller grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) som huvudbrott, åren 2014–2023.

Från och med 2015 redovisas även uppgifter om typ av brottslig gärning vid narkotikabrott i lagföringsstatistiken.¹² Dessa gärningar, som gäller hanteringen av narkotika, beskrivs i punktform ("p." i tabell 32) i

¹² För mer information, se avsnittet Jämförbarhet över tid.

1 § narkotikastrafflagen (1968:64), i allvarlighetsordning, med den grävsta typen av gärning först. En person kan ha begått flera gärningar i anslutning till samma brott. I sådana fall ska personen i första hand lagföras för den allvarligaste typen av gärning i första hand.

Sedan den 1 juli 2023 har 1 § narkotikastrafflagen (1968:64) förändrats så att de brottsliga gärningar som omfattar försäljning beskrivs i separata stycken ("st." i tabell 32). Innan förändringen beskrevs dessa gärningar i femte punkten. Andra och tredje stycket är att anse som grövre än första stycket och har även en strängare straffskala.

Sett till samtliga lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2023 var innehav och bruk de absolut vanligaste gärningarna (94 %). Kategorin för narkotikabrott som omfattar två eller fler narkotikabrottsgärningar stod för 3 procent.

Tabell 32. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2023, efter gärning och kön.

Gärning	Samtliga, antal	Samtliga, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, procent	Män, antal	Män, procent	Köns-fördelning, kvinnor, andel	Köns-fördelning, män, andel
Överlåtelse (1 st. 1 p.)	260	1 %	24	1 %	236	1 %	9 %	91 %
Framställning (1 st. 2 p.)	118	0 %	11	0 %	107	0 %	9 %	91 %
Förvärv (1 st. 3 p.)	186	1 %	21	0 %	165	1 %	11 %	89 %
Anskaffning, bearbetning m.m. (1 st. 4 p.)	353	1 %	44	1 %	309	1 %	12 %	88 %
Innehav, bruk m.m. (1 st. 5 p.)	29 395	94 %	4 345	95 %	25 050	93 %	15 %	85 %
Försäljning av narkotika m.m. (2 st.)	152	0 %	16	0 %	136	1 %	11 %	89 %
Utbjudande av narkotika till försäljning m.m. (3 st.)	57	0 %	6	0 %	51	0 %	11 %	89 %
Kombinationer av flera gärningar	841	3 %	97	2 %	744	3 %	12 %	88 %
Totalt samtliga gärningar	31 362	100 %	4 564	100 %	26 798	100 %	15 %	85 %

Urval av övriga brottstyper

Våld eller hot mot tjänsteman

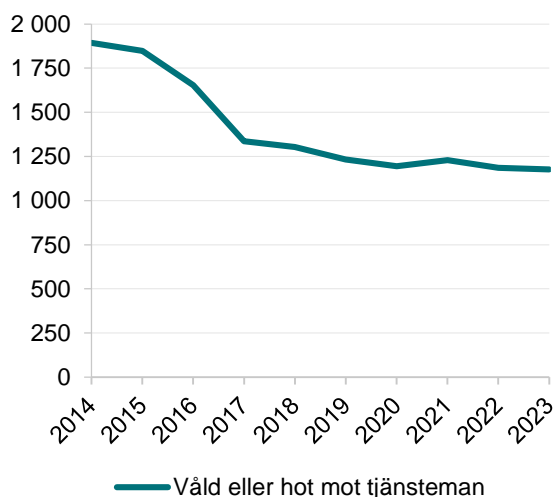
År 2023 uppgick antalet lagföringsbeslut om våld eller hot mot tjänsteman till 1 176 beslut. Jämfört med 2022 var det en minskning med 9 beslut, eller 1 procent. Minskningen utgjordes av lagföringsbeslut mot kvinnor, som minskade med 17 beslut, eller 6 procent, medan lagföringsbeslut mot män ökade med 8 beslut, eller 1 procent, jämfört med 2022.

Tabell 33. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman (inklusive grovt våld eller hot mot tjänsteman) som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Våld eller hot mot tjänsteman	1 176	-9	-1 %	250	-17	-6 %	926	+8	+1 %

Jämfört med 2014 var det en minskning med 717 beslut eller 38 procent. Sedan 2014 har besluten minskat kontinuerligt till 2022 med undantag för en mindre ökning 2021.

Figur 27. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman (inklusive grovt våld eller hot mot tjänsteman) som huvudbrott, åren 2014–2023.

Smugglingsbrott

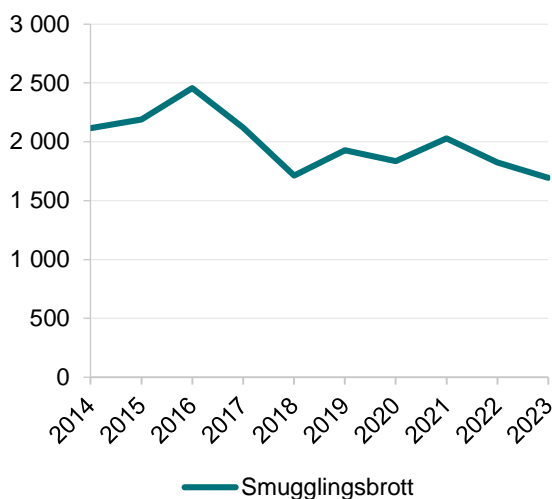
Under 2023 fattades 1 695 lagföringsbeslut om brott mot lagen om straff för smuggling, vilket var en minskning med 131 beslut, eller 7 procent, jämfört med 2022. Lagföringsbesluten minskade mot både kvinnor och män med 5 respektive 126 beslut, eller 2 respektive 8 procent.

Tabell 34. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Smugglingsbrott	1 695	-131	-7 %	203	-5	-2 %	1 492	-126	-8 %

Även jämfört med 2014 har dessa beslut minskat. Jämfört med 2014 minskade de med 420 beslut, eller 20 procent. Beslut mot kvinnor minskade med 4 beslut, eller 2 procent, och beslut mot män med 415 beslut, eller 22 procent.

Figur 28. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott, åren 2014–2023.

För ringa tull- och smugglingsbrott har tullverksåklagare möjlighet att utfärda ordningsböter eller strafförelägganden. Praxis för hur dessa tillämpas har dock skiftat över tid. Eftersom ordningsbotsförelägganden inte ingår i begreppet lagföringsbeslut, behöver man ta hänsyn till dessa praxisförändringar vid tolkning av utvecklingen av lagföringsbesluten.

Penningtvättsbrott

Lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott trädde i kraft i juli 2014, vilket innebär att 2015 var det första fullständiga redovisningsåret. Enligt lagtexten avser penningtvättsbrott handlingar som utförs i syfte att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet.

Under 2023 fattades 2 250 lagföringsbeslut där huvudbrottet var penningtvättsbrott. Jämfört med 2022 ökade antalet beslut med 571 beslut,

eller 34 procent. Ökningen ses även här för beslut mot både kvinnor och män, som ökade med 179 respektive 392 beslut, eller 42 respektive 31 procent.

Tabell 35. Antal lagföringsbeslut med penningtvättsbrott som huvudbrott 2023, efter kön, samt förändring jämfört med 2022.

Brott	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Samtliga, förändring mot 2022, procent	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, procent	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal	Män, förändring mot 2022, procent
Penningtvättsbrott	2 250	+571	+34 %	605	+179	+42 %	1 645	+392	+31 %

Regionala resultat

Redovisningen av den regionala statistiken över domslut och lagföringsbeslut av åklagare sker utifrån sju regioner. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande, utvald tingsrätt.

I åklagarområdena Syd och Nord finns sedan 2012 dessutom åklagarkamrar som enbart arbetar med trafikbrott. Dessa trafikbrottskamrar hanterar även en del ärenden från andra regioner. Eftersom en stor del av alla lagföringsbeslut består av trafikbrott (27 % av lagföringsbesluten 2023), och eftersom det för många trafikbrott fattas ett lagföringsbeslut av åklagare, påverkar dessa åklagarbeslut fördelningen av antalet lagföringsbeslut i den regionala redovisningen.

År 2023 fattades i genomsnitt 1 304 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. Mot kvinnor fattades 478 beslut per 100 000 av den kvinnliga medelfolkmängden och mot män fattades 2 126 beslut per 100 000 av den manliga medelfolkmängden. I förhållande till folkmängden hade region Nord det största antalet lagföringsbeslut, med 1 449 lagföringar per 100 000 invånare. Därefter följde region Syd och region Mitt. I dessa två regioner fattades 1 379 respektive 1 316 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden 2023. Minst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden hade region Öst, med 1 181 lagföringsbeslut per 100 000 invånare 2023.

Jämfört med 2022 ökade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i samtliga regionerna utom Nord och Stockholm. Störst var ökningen i region Väst, med 101 beslut per 100 000 invånare. Den största minskningen var i region Nord, med 56 beslut per 100 000 invånare.

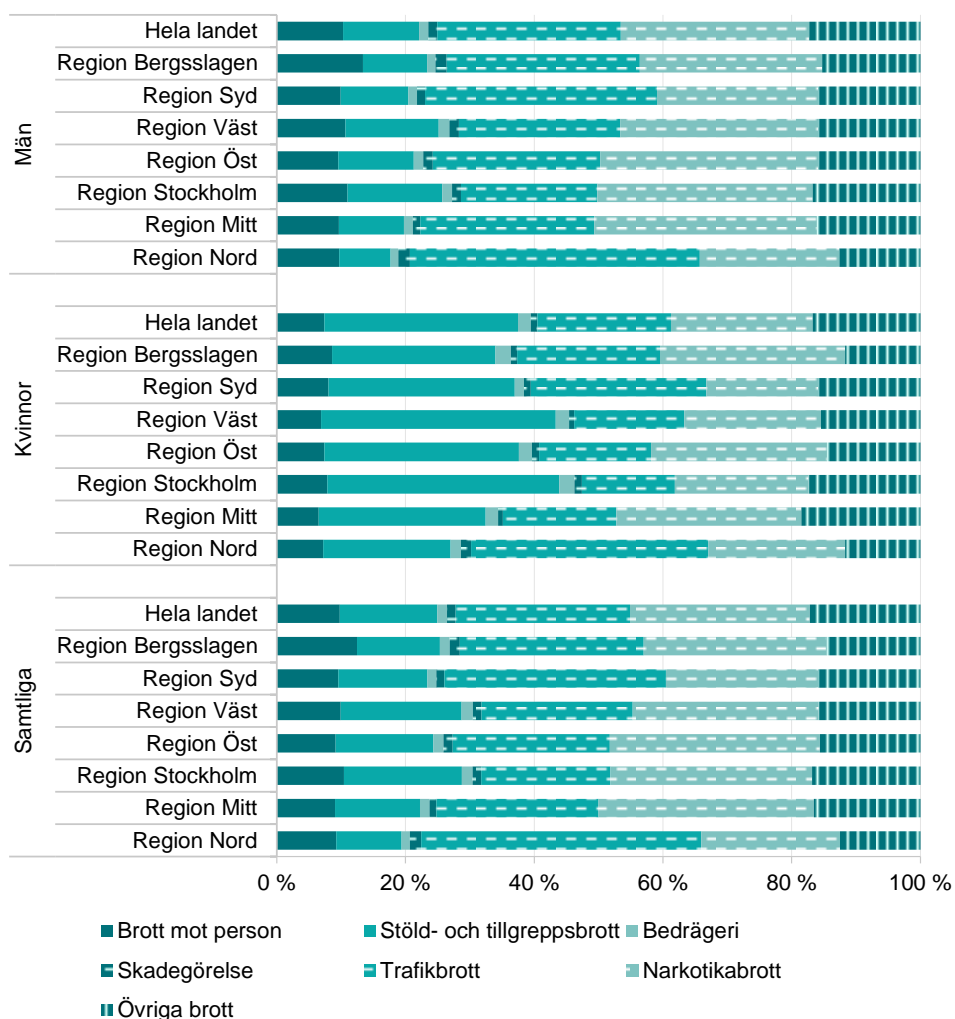
Tabell 36. Antal lagföringsbeslut 2023 per 100 000 i medelbefolkningen, efter region och kön samt förändring jämfört med 2022.

Region	Samtliga, antal	Samtliga, förändring mot 2022, antal	Kvinnor, antal	Kvinnor, förändring mot 2022, antal	Män, antal	Män, förändring mot 2022, antal
Region Nord	1 449	-56	536	+7	2 334	-118
Region Mitt	1 316	+83	511	+56	2 121	+111
Region Stockholm	1 234	-25	412	+15	2 061	-66
Region Öst	1 181	+46	445	+21	1 905	+71
Region Väst	1 223	+101	482	+50	1 957	+150
Region Syd	1 379	+27	499	+30	2 261	+23
Region Bergslagen	1 224	+13	462	+13	1 980	+12
Hela landet	1 304	+27	478	+28	2 126	+25

Jämfört med 2014 har antalet lagföringsbeslut per 100 000 ökat i samtliga regioner förutom i region Stockholm och i region Väst, där antalet har minskat med 257 respektive 13 beslut per 100 000 invånare. De största ökningarna återfinns i regionerna Nord och Syd som uppvisade ökning på 285 respektive 171 beslut per 100 000 invånare.

Vid tolkning av den regionala statistiken bör man ta hänsyn till att gärningspersonen (om det inte rör enklare trafikbrott) oftast lagförs i den region där brottet har begåtts, även om personen är bosatt i en annan del av landet. Storstadsregionerna besöks i större utsträckning än övriga regioner av personer som är folkbokförda på andra platser i landet. Det kan dock även finnas mindre orter som under vissa säsonger på året får ett inflöde av många personer som är folkbokförda på annan ort.

Figur 29. Andel lagföringsbeslut 2023, efter region, brottskategorier och kön.

De regionala skillnaderna i antalet lagföringar varierar beroende på vilken lagförd brottslighet som avses. För lagföringar som gäller trafikbrott återfanns under 2023 det största totala antalet i region Syd (7 896 lagföringsbeslut) och region Stockholm (5 073 lagföringsbeslut). Regionerna Nord och Syd hade flest trafikbrott när antalet beräknas per 100 000 invånare (626 respektive 472 lagföringsbeslut per 100 000 invånare), vilket hänger ihop med att dessa regioner har särskilda kammare som arbetar med trafikbrott från hela landet.

När det gäller brott mot person hade samtliga tre storstadsregioner – Stockholm, Väst och Syd – det största antalet lagföringsbeslut, med 2 670, 2 110 respektive 2 215 beslut (vilket motsvarar 121–132 lagföringsbeslut per 100 000 invånare). Resultaten ska tolkas mot bakgrund av att de tre

storstadsregionerna tillsammans hade en straffmyndig befolkning på över 5 000 000 invånare under 2023. Ser man i stället till antalet lagföringsbeslut (för brott mot person) i förhållande till 100 000 straffmyndiga personer är det region Bergslagen som hamnar högst, med 153 lagföringsbeslut per 100 000 invånare.

Lagförda brott

En person kan lagföras för flera brott i samma lagföringsbeslut. I lagföringsstatistiken redovisas i huvudsak lagföringsbeslutets huvudbrott, det vill säga det brott som har den strängaste straffskalan. I syfte att ge en bild av omfattningen och strukturen för alla brott som lagförs under ett kalenderår, redovisas även samtliga lagförda brott i statistiken på Brås webbplats sedan 2004. Statistiken över lagförda brott omfattar samtliga brott i lagföringsbesluten, oavsett om de utgör huvudbrott eller så kallade bibrott.

År 2023 lagfördes 199 100 brott. Jämfört med 2022 var det en minskning med 2 279 brott, eller 1 procent. Minskningen utgjordes av lagförda brott mot män som minskade med 2 584 brott, eller 2 procent, medan lagförda brott mot kvinnor i stället ökade med 295 brott, eller 1 procent. Sedan 2014 har antalet lagförda brott ökat med 1 281 brott, eller 1 procent.

När man använder statistiken bör man vara uppmärksam på att brottsstrukturen för samtliga lagförda brott ser något annorlunda ut än den för huvudbrotten i lagföringarna. Det beror på att lindrigare brott och brott av seriebrottskaraktär tenderar att bli underrepresenterade i redovisningen av huvudbrotten. Även de modellantaganden som tillämpas vid huvudbrottsbestämningen har viss betydelse för underrepresentationen. Skillnader mellan brottsstrukturen för samtliga brott (huvud- och bibrott) och för enbart huvudbrott är dock relativt små. Brott som får större andel i redovisningen över samtliga lagförda brott, jämfört med huvudbrottsredovisningen 2023, är till exempel bedrägeribrott enligt 9 kapitlet i brottsbalken (+3 procentenheter), medan bland annat trafikbrott i stället får en lägre andel (-5 procentenheter) jämfört med huvudbrottsredovisningen.

Tabell 37. Brottstrukturen för lagförda brott och lagföringsbeslut, efter kön, samt skillnaden i procentenheter, 2023.

Brottskategori	Samtliga, brott	Samtliga, beslut	Kvinnor, brott	Kvinnor, beslut	Män, brott	Män, beslut	Differens, procentenheter, samtliga	Differens, procentenheter, kvinnor	Differens, procentenheter, män
Brott mot person	13 %	10 %	10 %	7 %	14 %	10 %	+3	+2	+3
Stöld- och tillgreppsbrott	12 %	15 %	21 %	30 %	10 %	12 %	-3	-9	-2
Bedrägeri	4 %	2 %	6 %	2 %	4 %	1 %	+3	+4	+2
Skadegörelse	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	1 %	±0	±0	±0
Trafikbrott	22 %	27 %	15 %	21 %	23 %	28 %	-5	-6	-5
Narkotikabrott	23 %	28 %	17 %	22 %	25 %	29 %	-4	-5	-4
Övriga brott	25 %	17 %	31 %	17 %	23 %	18 %	+8	+14	+5
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Vidare bör man tänka på att brotten i lagföringsstatistiken har en annan avgränsning och detaljeringsgrad än redovisningen av brott i brottsstatistiken. Det innebär att antalet lagförda brott inte kan ställas i direkt relation till antalet anmälda eller handlagda brott.¹³

Genomsnittligt antal lagförda brott per beslut

År 2023 lagfördes 199 100 brott, vilket innebär att de 113 737 lagföringsbesluten i snitt avsåg 1,8 brott. Antalet brott per lagföringsbeslut var därmed i stort sett oförändrat jämfört med 2022. Det genomsnittliga antalet lagförda brott är generellt sett högre för domslut (2 brott) än för åtalsunderlåtelse och strafförelägganden (1,2 brott). Det genomsnittliga antalet brott per lagföringsbeslut skiljer sig inte åt mellan lagföringar som rör kvinnor kontra män 2023. Däremot skiljer det sig mellan lagföringar som rör ungdomar i åldern 15–20 år (1,4 brott per lagföringsbeslut) och personer i åldern 21 år och äldre (1,8 brott per lagföringsbeslut).

Brottstidpunkt

I statistiken framgår det även vilket år de lagförda brotten i domsluten begicks. Av de 159 717 brott som lagfördes i domstol 2023 hade 75 procent begåtts under samma år som året för domslutet (62 473 brott) eller året innan (57 252 brott). Hur snabbt en person kan lagföras beror på flera faktorer och varierar mellan olika brottstyper. Stor betydelse kan tillskrivas brottsutredningens komplexitet och omfattning, som i sin tur beror på

¹³ För mer information, se avsnittet Tolkning av statistiken.

brottets karaktär. Andelen lagförda brott som begåtts samma år som lagföringsbeslutet – eller året före – (det vill säga 2022–2023), var jämförelsevis hög för tillgreppsbrott (89 %). Det kan framför allt förklaras av ringa stöld (94 %), rån (92 %) och grovt rån (92 %). Även mord och dråp har en hög andel (76 %). Till de brott där en mycket liten andel hade lagförts redan samma år som när brottet begicks, eller året efter, hör sådana brott som ofta kräver omfattande brottsutredningar, såsom brott enligt skattebrottslagen (5 %) och brott mot borgenärer enligt 11 kapitlet i brottsbalken (7 %), till exempel bokföringsbrott.

Beskrivning av statistiken

Statistiken över personer lagförda för brott är en totalundersökning. Statistiken bygger på uppgifter som har registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis och domstolarnas ärendehanteringssystem Vera samt registreringsverktyget DiBa. Underlaget till statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden levereras separat i en fil från Polismyndigheten och bygger på uppgifter som registrerats i Polismyndighetens ärendehanteringssystem för ordningsbotsförelägganden – RIOB.

Definition

Lagföringsbeslut

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de personer som av domstol eller åklagare bedömts vara skyldiga till brott. Statistiken omfattar beslut om fällande domar i tingsrätt och åklagarbeslut (utfärdade strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en typ av lagföring. Den här uppgiften ingår dock inte i begreppen lagförda personer, lagföringsbeslut eller lagförda brott.

När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En och samma person kan även lagföras vid flera tillfällen under ett år, och räknas då flera gånger i statistiken över lagföringsbeslut. Statistiken redovisar därmed det totala antalet lagföringsbeslut som en enskild person erhållit under ett år. I sammanfattningar före 2010 benämns lagföringsbeslut (lagföringar) i stället lagförda personer, bruttoredovisat.

Med domslut (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. I statistiken tas ingen hänsyn till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Med strafföreläggande avses böter som utfärdas av åklagare. Sedan 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Från och med 2023 kan även ungdomstjänst utfärdas. Redovisningen omfattar endast strafförelägganden som godkänts av den som fått dem och därmed valt att inte överklaga.

Med åtalsunderlåtelse avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för andra brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare inverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt.

Ordningsbot är en typ av böter som utfärdas av Polismyndigheten eller Tullverket. Förelägganden om ordningsbot rapporteras utan personuppgifter till Brå, och redovisas därför separat i statistiken. Vidare omfattar statistiken enbart ordningsbotsförelägganden från Polismyndigheten, som godkänts av den bötfällda personen.

Statistiken ger en allmän beskrivning av lagföringarnas fördelning efter huvudbrott, huvudpåföljd, fängelse tidens längd och den regionala fördelningen av lagföringarna. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Lagförda brott

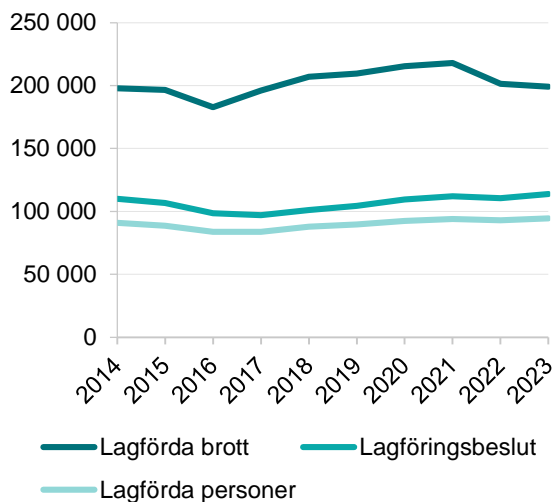
I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga lagförda brott redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Den här redovisningen motsvaras närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.

Lagförda personer

Med lagförda personer avses enskilda individer som lagförts under året. I vissa av tabellerna på Brås webbplats som redovisar ålder finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång per redovisningsrad oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året.¹⁴ Den här redovisningen kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före 2010 motsvaras det av begreppet lagförda personer, nettoredovisat.

¹⁴ Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

Figur 30. Antal lagföringsbeslut, lagförda brott och lagförda personer, åren 2014–2023.

Statistikens ändamål

Ändamålet med statistiken över personer lagförda för brott är att ge statistiskt underlag för insyn i, granskning av och uppföljning av rättsväsendets lagförande och dömande verksamhet.

Statistiken över personer lagförda för brott ska ge en översiktlig redovisning av nivåer, strukturer och utveckling av de lagföringsbeslut som fattas av åklagare och domstolar samt de ordningsböter som utfärdas av polisen.

Statistikens innehåll

Population

Följande fyra målpopulationer och målobjekt ingår i 2023 års statistik över personer lagförda för brott:

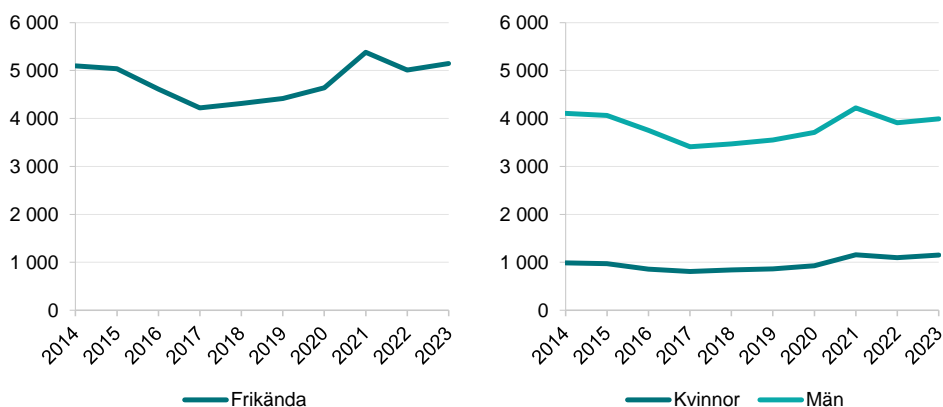
- lagföringsbeslut med lagföringsbeslut som målobjekt
- lagförda brott med brott som målobjekt
- lagförda personer med personer som målobjekt
- godkända ordningsbotsförelägganden med ordningsbotsförelägganden som målobjekt (godkända ordningsbotsförelägganden ingår inte i begreppet lagföringsbeslut)

Sedan 1995 har även antalet frikännande domar i tingsrätt redovisats i tabell 410 på Brås webbplats. Den tabellen ses för närvarande över, och är

därför inte tillgänglig. I stället redovisas antalet frikännande domar i figur 31.

År 2023 fattades 5 144 beslut om frikännande, varav 1 149 beslut var mot kvinnor och 3 994 beslut var mot män. Sedan året innan har antalet frikännanden ökat med 136 beslut, eller 3 procent, och jämfört med 2014 har de ökat med 47 beslut, eller 1 procent. För beslut mot kvinnor kontra män ökade antalet frikännanden med 54 respektive 81 beslut, eller 5 respektive 2 procent, jämfört med föregående år. Jämfört med 2014 ökade beslut om frikännande för kvinnor med 160 beslut, eller 16 procent, och beslut om frikännande för män minskade med 113 beslut, eller 3 procent.

Figur 31. Antal frikännande domslut, samt uppdelat på kön, åren 2014–2023.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samtliga rikstäckande författningar, såväl balkbrott (brottsbalken, miljöbalken med mera) som brott mot specialstraffrättsliga författningar. I lagföringsstatistiken ingår därmed även brott som inte redovisas i statistiken över anmälda brott. Det är i huvudsak fråga om vägtrafikbrott och andra lindriga bötesbrott. Försök, förberedelse, anstiftan och stämpling av brott redovisas under respektive brott.

Brottsredovisningen utgår från det strafflagrum (författning, kapitel, paragraf, stycke och punkt) som angivits på domslutet, det utfärdade strafföreläggandet eller den meddelade åtalsunderlåtelsen. Klassificeringen av brott har sin grund i gällande lagstiftning. Uppgifter om omständigheter kring brottet, till exempel offrets kön eller relation till gärningspersonen, ingår därför inte i redovisningen, till skillnad från i brottsstatistiken. De

brottstyper som presenteras i den här rapporten är ett urval av samtliga lagrum. Fullständig statistik finns tillgänglig på Brås webbplats.

En person kan i ett och samma beslut dömas för flera brott. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Men i vissa fall dömer domstolen ut en påföljd för ett brott och en annan påföljd för den övriga brottsligheten i domen. För att i statistiken på ett enkelt sätt kunna redovisa vilka påföljder som följer på olika brott, tillämpas en så kallad huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincip. Den principen innebär att endast det grävsta brottet (sett till straffskalan) och den mest ingripande påföljden redovisas i statistiken.

Regional fördelning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisas för hela landet och efter region. Indelningen efter region bygger på den geografiska placeringen av den tingsrätt eller åklagarmyndighet som har tagit beslutet om lagföring. Huvudregeln är att ett mål tas upp vid den tingsrätt eller åklagarmyndighet som finns i det område där brottet är begånget. Statistik indelad efter åklagarmyndighet och tingsrätt redovisas inte i den här rapporten, men finns tillgänglig på Brås webbplats.

Redovisningen av den regionala statistiken över domslut och lagföringsbeslut av åklagare sker utifrån sju regioner: Nord (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län); Mitt (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län); Stockholm (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län); Öst (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län); Väst (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län); Syd (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län); Bergslagen (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).

Insamling och bearbetning

Registreringen vid åklagarkamrarna och domstolarna utgör underlaget för statistiken över personer lagförda för brott.

Uppgifter om domar samlas in från domstolarna via deras system för registrering av brottmålsavgöranden (DiBa). Uppgifter om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samlas in från Åklagarmyndigheten via åklagarväsendets system för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse (Cåbra) samt från tullåklagarnas ärendehanteringssystem (Envis). Materialet skickas dagligen på elektronisk väg till Brå.

Hos Brå görs olika kontroller, kompletteringar och rättningar av materialet, innan uppgifterna sammanställs till statistik.

Jämförbarhet över tid

Statistik över personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har skett under åren. Här följer en sammanställning av olika systemtekniska, metodologiska och lagstiftningsrelaterade förändringar samt andra eventuella förändringar de senaste 10 åren, som i olika utsträckning har påverkat statistiken över personer lagförda för brott. Dessa förändringar bör man ta hänsyn till vid tolkning av statistiken. De är redovisade i omvänd kronologisk ordning, med de senaste förändringarna först. Styckena är skrivna så att de kan läsas separat. Den som är intresserad av ett specifikt år eller händelse kan alltså gå direkt till det relevanta stycket. Förändringar som inträffade för mer än 10 år sedan finns dokumenterade i Kvalitetsdeklarationen över statistiken om personer lagförda för brott på www.bra.se.

Förändringar år 2023

Digitalt brottmålsavgörande ny datakälla

Från och med statistikåret 2023 baseras statistiken gällande domstol på uppgifter från DiBa (Digitalt Brottmålsavgörande). Det innebär att Brå har fått uppgifter om brottmål direkt från domstolarna och deras eget system för registrering av uppgifter i stället för som tidigare via polisens system RI. Dock hanteras fortfarande avvikelser genom att uppgifter mottas på samma sätt som tidigare. Inga beräkningar har förändrats och uppgifterna är likvärdiga varpå statistiken uppskattas vara jämförbar över förändringen.

Förändringar år 2021

Ungdomsövervakning ny påföljd

Från den 1 januari 2021 har domstol möjlighet att döma ut påföljden ungdomsövervakning för unga lagöverträdare. Påföljden är tänkt att täppa till en lucka i påföljdssystemet i de fall där en ung person har begått allvarlig brottslighet, men det inte finns tillräckliga skäl för sluten ungdomsvård. Ungdomsövervakning kommer i första hand i fråga för den som vid lagföringstillfället är under 18 år. Den som fyllt 18 men inte 21 år får dömas till ungdomsövervakning endast om det finns särskilda skäl för det. Påföljden utdöms i de fall där varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckligt ingripande påföljder med hänsyn till brottslighetens straffvärde och art samt den unges tidigare brottslighet.

Fel huvudbrott för ett antal lagföringsbeslut

På grund av ett fel vid framställandet av lagföringsstatistiken för år 2020 fick ett antal lagföringsbeslut fel huvudbrott vid publicering av statistiken den 27 maj 2021. Felet omfattade enbart sorteringen av brott i ett mindre antal beslut där fler än ett brott hade angivits i beslutet. Totalt omfattades 164 så kallade huvudbrott. Därtill påverkades även 123 så kallade bibrott (som inte förändrade lagföringsbeslutets huvudbrott). Totalt omfattades 287 huvud- och bibrott. Felet omfattade ett antal brottstyper där brottet antingen överskattades eller underskattades. Framför allt var det olika typer av sexualbrott, bedrägeribrott, häleribrott och övergrepp i rättsak där felet var påtagligt för statistiken. Totalt omfattade felet dock enbart cirka en promille av samtliga lagföringsbeslut i statistiken för år 2020. Det totala antalet lagföringsbeslut eller brott har inte påverkats av felet. Felet korrigerades den 7 oktober 2021.

Förändringar år 2020

Covidpandemins påverkan på statistiken

Under första kvartalet av 2020 började covid-19 spridas i Sverige och i världen. Pandemin påverkade samhället under resterande kalenderår 2020. Pandemin innebar att regler och rekommendationer om social distansering infördes, vilket ledde till minskad rörelse och aktivitet i samhället. Pandemin påverkade även de brottsutredande myndigheternas verksamhet. Inom Polisen ställdes bland annat utbildningar in och trycket på viss verksamhet, exempelvis kommenderingar till fotbollsmatcher och andra evenemang minskade. Det frigjorde resurser som tillfälligt styrdes om till yttre tjänst för ökad synlighet på gator och torg och till att utreda brott. Ett minskat resande medförde att resurser från polisens gränskontrollverksamhet tillfälligt styrdes om till att utreda bedrägeribrott och brott i nära relationer. Även inom Åklagarmyndigheten ställdes utbildningar in, vilket bidrog till att åklagare i högre utsträckning arbetade med att utreda äldre ärenden. Från domstolarna rapporterades om inställda rättegångar både under den första och andra vågen av pandemin, men allt eftersom domstolarna hittade nya sätt att genomföra målen bedömdes situationen inte sammantaget haft någon större inverkan på antalet avgjorda mål. I stället ledde den ökade produktionen hos polisen och åklagarna till att flera brottmål inkom och även avgjordes hos domstolarna.

Förändringar år 2018

Snabbare lagföring infördes

Under 2018 infördes försöksverksamheten Snabbare lagföring i ett par polisområden i Stockholmsregionen, för att utvidgas till hela region Stockholm 2020. Snabbare lagföring är en ny arbetsmetod med syfte att effektivisera handläggningstider. De brott som omfattas av metoden är av enklare beskaffenhet med högst tre års fängelse, till exempel narkotikabrott, stöld och rattfylleri. Arbetsmetoden innebär att en polispatrull gör klart utredningen direkt när de ingripit mot en misstänkt person. Det leder till att den misstänkte personen redan på plats får böter eller en tid för huvudförhandling i tingsrätten. Brå har utvärderat verksamheten och funnit att den bland annat har haft effekt på de sammantagna handläggningstiderna hos polis och åklagare, medan effekten på andelen lagföringar bedöms vara osäker (Brå 2020:3). Brå har inte analyserat om verksamheten har påverkat statistiken över personer lagförda för brott i riket eller i region Stockholm, dock bör den tas hänsyn till i tolkning av statistiken.

Statistiken presenteras efter juridiskt kön

Från och med 2018 års statistik presenteras resultaten i sammanfattningen i större utsträckning indelat efter de lagförda personernas juridiska kön. Den utökade redovisningen är ett led i Brås handlingsplan för jämställdhetsintegrering, där ett övergripande effektmål är att kunna ge målgrupperna en mer fullödlig statistisk bild, som tydliggör skillnader och likheter mellan könen.

Förändringar år 2016

Straffvarning särredovisas

Från och med 2016 års statistik särredovisas straffvarning i tabellerna över huvudbrott och huvudpåföljd (tabell 420–423 samt tabell 521). Straffvarning är åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), och kan beslutas för personer som begått brott innan de fyllt 18 år.

Förändrad beräkning av totalt utdömd strafftid

I samband med produktionen av 2016 års statistik ändrades beräkningen av den totalt utdömda strafftiden i tabellerna 430–437. Beräkningen har ändrats för att justera för ett tidigare avrundningsfel. Avrundningsfelet var litet (mindre än 0,05 % för den totalt utdömda strafftiden under 2016) och antas ha haft en marginell inverkan på statistiken. Beräkningen av den

totalt utdömda strafftiden påverkar även beräkningen av den genomsnittligt utdömda strafftiden.

Ändring i kategorin trafikbrott

Under åren 2010–2015 ingick brott mot trafikbrottslagen (lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott) samt brott mot ett urval av övriga vägtrafikkörfattningar i kategorin trafikbrott. För att göra redovisningen mer enhetlig har Brå i 2016 års statistikrapport beslutat att brott mot trafikbrottslagen samt brott mot trafikförordningen (trafikförordning (1998:1276)) ska ingå i kategorin. Den nya redovisningen innebär att kategorin trafikbrott utgör en något mindre del av det totala antalet lagföringsbeslut.

Ringa narkotikabrott och narkotikabrott av normalgraden redovisas sammanslaget

Sedan 2015 finns vissa brister i indata från Åklagarmyndigheten (ÅM), som innebär att antalet lagföringsbeslut som rör ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden inte kan särredovisas med tillförlitlighet i statistiken för åren 2015–2016. Brå har därför valt att slå ihop redovisningen av de två brottstyperna i flertalet av statistiktablerna och i sammanfattningen av resultaten för de berörda åren. Därmed är det inte möjligt att fullt ut jämföra uppgifter om ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden för åren 2015 och 2016 med tidigare år. Totalt rör det sig om cirka 600 beslut för 2015 respektive cirka 220 beslut för 2016.

Nytt uttag med ordningsbotsförelägganden

På grund av brister i filen med ordningsbotsförelägganden för 2015, kontrollerade Polismyndigheten om data och gjorde ett nytt uttag som levererades till Brå i början av juli 2016 (normalt tas dessa data ut i januari). Den senare uttagsperioden innebär att fler förelägganden kan komma att ingå i det uttag som ligger till grund för redovisningen av statistiken för 2015 respektive 2016, vilket i sin tur kan påverka jämförbarheten med tidigare års statistik. Eftersom ordningsbotsförelägganden vanligtvis hanteras relativt skyndsamt är en rimlig bedömning att det inte bör röra sig om ett tillskott på mer än ett par tusen förelägganden, det vill säga mindre än en procent av det totala antalet för året.

Förändringar år 2015

Gärning redovisas i narkotikabrott

Från och med 2015 redovisar lagföringsstatistiken om narkotikabrott även gärning. Det innebär en detaljnivå som gör det möjligt att se fördelningen av olika brottsliga gärningar uppdelat på rubricering, utifrån hur grovt brottet anses vara. Redovisningen utgår från de gärningar som punktas upp i narkotikastrafflagens (1968:64) första paragraf. Gärningarna listas där i sex punkter utifrån allvarlighetsgrad, med överlåtelse först, och bruk sist. Utöver de sex listade gärningarna redovisas i tabellerna även en övrigtkategori för de fall där flera gärningar har angetts för samma brott. Det kan till exempel röra sig om innehav i överlåtelsesyfte som innebär att både punkterna 1 och 6 kan anges för brottet. Gärningsredovisningen återfinns i de flesta tabeller som redovisar brottslagrum.

Region ersatte län

Från och med 2015 års statistik redovisas den regionala lagföringsstatistiken utifrån region. Den här indelningen ersätter den redovisning efter län som gällde fram till 2014. Under slutet av 2014 omorganiserades Åklagarmyndighetens verksamhet så att landets åklagarkamrar delades upp i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär Åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner: Nord (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län); Mitt (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län); Stockholm (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län); Öst (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län); Väst (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län); Syd (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län); Bergslagen (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).

Korrigerig av åtalsunderlåtelse

Under 2015 skedde en retroaktiv korrigerig av antalet åtalsunderlåtelse för åren 2012 och 2013. Korrigeriggen gällde ett mindre antal åtalsunderlåtelse som återkallats innan statistiken för dessa år producerades, men som på grund av förändringar i inläsningskontroller inte tagits bort från urvalet enligt gängse rutin. Korrigeriggen påverkar enbart jämförbarheten mellan den officiella statistiken för åren 2012 och 2013 och eventuella nya redovisningar av åtalsunderlåtelse för dessa år.

Ändrade tabellrubriker

I samband med framtagningen av 2015 års statistik har tabellnamnen i tabellerna 430–434 ändrats eftersom de tidigare rubrikerna var missvisande. I de nya tabellrubrikerna förtydligas att tabellerna redovisar alla domslut med påföljd fängelse eller sluten ungdomsvård oberoende av om påföljden varit knuten till huvudbrottet eller inte.

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brotts-förebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för verksamhetsuppföljning, beslutsfattande, utredningsverksamhet och forskning.

Utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, sammanställer och presenterar Brås enhet för rättsstatistik årligen cirka 1 100 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brås webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser.

Brottsförebyggande rådet/National Council for Crime Prevention

Box 1386/Tegnérgatan 23, SE-111 93 STOCKHOLM

Tel +46 (0) 8 527 58 400, registrator@bra.se, www.bra.se

urn:nbn:se:bra-1182